

Засновник
Чернівецький регіональний центр
перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування,
державних підприємств,
установ та організацій
Свідоцтво про реєстрацію
ЧЦ № 302 від 25.10.2005

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

голова: ЯРМИСТИЙ М. В., директор Чернівецького регіонального центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій;
заступник голови: ГАКМАН С.М., заступник директора-начальник науково-дослідного відділу Чернівецького регіонального центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій;
відповідальний секретар: КАФАНОВ О. А., начальник редакційно-видавничого відділу Чернівецького регіонального центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій;
члени редакційної колегії:
БУРКУТ І.Г., доцент кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, кандидат історичних наук;
КРУГЛАШОВ А. М., професор, доктор політичних наук, завідувач кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича;
МУНТЯНУ А. П., начальник Управління державної служби Голодержслужби України у Чернівецькій області;
МАКСИМЕЦЬ Д.С., директор видавництва «БукРек», заслужений журналіст України
СКАБ М. С., професор філологічного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича;
УНГУРЯН В. М., начальник інформаційно-аналітичного відділу Чернівецької обласної ради;
ФІСАНОВ В.П., завідувач кафедри міжнародної інформації Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, доктор історичних наук, професор;
ЧЕРНОВСЬКИЙ О. К., голова Апеляційного суду Чернівецької області.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
58001, Чернівці,
вул. Червоноармійська, 5/52,
Тел/факс: (0372) 552903
E-Mail: bukcrpk@mail333.com

Редакція зберігає за собою право скорочувати й редагувати подані текстові оригінали. Журнал може друкувати матеріали, не поділяючи думки автора. Статті не рецензуються та не повертаються. За точність наведених даних відповідають автори. Передрук матеріалів – тільки з дозволу редакції. Періодичність виходу журналу – 4 числа на рік

Передплатити журнал
«БУКОВИНСЬКИЙ ВІСНИК
державної служби та місцевого самоврядування»
можна у всіх відділеннях поштового зв'язку
Передплатний індекс 94853

Верстка: Олексій КАФАНОВ.

Редагування: Людмила БЄЛІК

Наклад 150 прим.
Віддруковано в друкарні Видавничого дому «БукРек»
58000, м. Чернівці, вул. Радичева, 10.
Тел. (0372) 52-69-56. Факс (0372) 55-29-43.
E-Mail: bukrek@ukr.net

Підписано до друку 08.06.2012 року

У НОМЕРІ

Офіційна хроніка

Перший віце-прем'єр-міністр України Валерій Хорошковський відвідав Чернівці	2
Михайло Папіс мав перемовини із Надзвичайним і Повноважним Послом Японії в Україні Сакага Тоїчі	3
Голова ОДА зустрівся із Надзвичайним та Повноважним Послом федеративної республіки Німеччина Крістофом Вайлем.....	4
Михайло Папіс мав перемовини з Головою Сучавської повітової ради Кетеліном Іоаном Нікіфором	5
Голова Національного агентства України з питань державної служби В'ячеслав Толкованов відвідав Чернівці.....	6
Чернівці святкували День міста на всіх площах	7

Державне управління

ТКАЧУК В. Вижицький район у І півріччі 2012 року.....	9
КРИШМАРУ В. Про роботу Герцаївської районної державної адміністрації.....	13
УНГУРЯН О. Любов до рідної землі надихає на нові звершення.....	15
САФРОНЯК В. Путильському району вдалося утримати позитивну динаміку розвитку..	19
ФЕДОРЯК Г. Люди вклали власні кошти у газифікацію.....	22

Місцеве самоврядування

ШОВА Д. Про роботу Новоселицької районної ради.....	24
КОШКЕР Т. Забезпечення Конституційного права громадян на звернення.....	27
КАЗИМИР Н. День прав людини. Загальна декларація прав людини – моральний кодекс людства.....	30

Депутатська трибуна

ШТЕФУРЯК В. Хоч, щоб наші діти займалися спортом, а не кололися у під'їздах.....	33
--	----

Наукова думка

ФЕДУРУК А. Володислав Опольський і «Земля Шепинська»: адміністративно-урядницька політика князя у 1374 – 1377 рр.....	35
ЧУЧКО М. Адміністративно-територіальний устрій північної частини Молдавії (1349-1774).....	39
НЕДОКУС І. «Білоруська модель розвитку»: на межі системних трансформацій.....	43
БУБНОВА Е. Комунікативна культура державного службовця як система знань.....	48

Перепідготовка та підвищення кваліфікації

296 державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування підвищило кваліфікацію у III кварталі 2012 року.....	50
Міжрегіональне співробітництво як фактор європейської інтеграції України.....	51

Розвиток державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в умовах реалізації адміністративної реформи в Україні.....	52
--	----

Статистика, факти, події

Голова обласної ради зустрівся з журналістами області.....	12
Підписано меморандум між Програмою розвитку ООН, Чернівецькою облдержадміністрацією та Інститутом демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАНУ.....	18
Інновації в новому законодавстві про державну службу.....	21
З метою зміцнення добросусідських відносин.....	23
Долали етніонаціональні стереотипи.....	26
Запобігання та протидія проявам корупції.....	47
Адаптація навчальних програм підвищення кваліфікації службовців.....	49
Михайло Папіс прочитав лекцію студентам ЧНУ на тему: «Цілі розвитку тисячоліття: перспективи Чернівецької області».....	52

ПЕРШИЙ ВІЦЕ-ПРЕМ'ЄР-МІНІСТР УКРАЇНИ ВАЛЕРІЙ ХОРОШКОВСЬКИЙ ВІДВІДАВ ЧЕРНІВЦІ

Відкриття «Багатопрофільного ліцею для обдарованих дітей»

3 вересня у Чернівецькій області з робочим візитом перебував Перший віце-прем'єр-міністр України Валерій Хорошковський. У рамках робочої поїздки віце-прем'єр-міністр взяв участь у відкритті обласної комунальної загальноосвітньої школи-інтернату «Багатопрофільний ліцей для обдарованих дітей» по вул. Винниченка, прочитав лекцію для студентів Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича та ознайомився з роботою ПП «Артон».

Під час відкриття ліцею Валерій Хорошковський та Михайло Папієв ознайомилися з умовами навчання у цьому закладі, поспілкувалися з педагогічним та учнівським колективами, оглянули спальний та навчальний корпуси. Перший віце-прем'єр-міністр України подарував новоствореному навчальному закладу чималу бібліотеку з власних книжок. Також Валерій Хорошковський і Михайло Папієв подарували ліцею інтерактивну дошку та комп'ютерний клас. «Ми з вами спільно робимо крок у майбутнє, бо тут вчитимуться майбутні науковці, еліта Буковини

і країни», – заявив Валерій Хорошковський. Він висловив переконання, що в подібних сучасних навчальних закладах якість навчання і підготовка майбутніх фахівців має бути найвищою.

Голова ОДА та Перший віце-прем'єр-міністр оглянули вісім основних підрозділів фірми «Артон», ознайомилися із процесом виготовлення приладів пожежної сигналізації, сучасними методами розробки електронних виробів, зразками продукції та поспілкувалися із колективом підприємства.

«Артон» спеціалізується на розробці та серійному випуску сповіщувачів та приладів охоронно-пожежної сигналізації і пожежога-сіння. Генеральний директор фірми «Артон» Ігор Мисевич розповів гостям, що за 14 років підприємство пройшло етапи свого розвитку – від виготовлення одиничних зразків продукції до крупносерійного виробництва, і сьогодні «Артон» знає в Україні підприємство, а його продукція у своєму сегменті завойовує вітчизняний ринок.

Подарунок від ректора ЧНУ Мельничука С.В.

Під час візиту на підприємство «Артон»

МИХАЙЛО ПАПІЄВ МАВ ПЕРЕМОВИНИ ІЗ НАДЗВИЧАЙНИМ І ПОВНОВАЖНИМ ПОСЛОМ ЯПОНІЇ В УКРАЇНІ САКАТА ТОІЧІ

Голова обласної державної адміністрації Михайло Папієв 26 вересня зустрівся із Надзвичайним і Повноважним Послом Японії в Україні Саката Тоїчі, який розпочав свої робочі поїздки саме з Чернівецької області. «Буковина – перший регіон, який ми відвідали у рамках моніторингу реалізації проєктів, спрямованих на енергозбереження і в яких Посольство Японії бере безпосередню участь», – сказав на початку зустрічі Саката Тоїчі.

Під час перемовин Михайло Папієв та Надзвичайний і Повноважний Посол Японії обговорили актуальні питання розвитку співробітництва. Мова йшла, зокрема, про соціальну і культурну сфери, а також про спільно реалізовані проєкти. Як зазна-

чив Михайло Папієв, Посольство Японії в Україні є партнером програм та ініціатив ПРООН, а Чернівецька область, в рамках проєкту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», отримала майже 4 млн. грн. Проєкт у першій фазі реалізації спрямований на енергозбереження, покращення матеріально-технічної бази амбулаторій, реконструкцію водопровідних мереж тощо. Наразі в 6-ти районах області розпочалася друга фаза цього проєкту, а також опрацьовуються проєкти для залучення в область ще 4 млн. грн.

«Японія як країна номер один у світі з розвитку і використання енергозберігаючих технологій представляє для нашої країни загалом та області зокрема великий інтерес,

– сказав керівник крайової виконавчої влади. – Мова йде, зокрема, про впровадження проектів «зелених інвестицій». Слід зазначити, що в краї вже реалізуються 15 проектів цільових екологічних інвестицій у соціаль-

ній сфері на загальну суму 37 мільйонів 767 тисяч гривень».

Михайло Папієв також подякував Надзвичайному і Повноважному Послу Японії за передане напередодні Вижницькій центральній районній лікарні сучасне та вкрай необхідне медичне обладнання.

Керівник крайової виконавчої влади розповів Саката Тоїчі про пріоритетні напрями залучення японських інвестицій в економіку області: мова йде про машинобудування, лісову галузь, сільське господарство – тваринництво та садівництво. Обидві сторони переговорів висловили сподівання, що після нинішньої зустрічі співпраця в економічній сфері між Чернівецькою областю та Японією істотно поживається.

ГОЛОВА ОДА ЗУСТРІВСЯ ІЗ НАДЗВИЧАЙНИМ ТА ПОВНОВАЖНИМ ПОСЛОМ ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНА КРІСТОФОМ ВАЙЛЕМ

8 вересня у Чернівцях за участі голови Чернівецької обласної державної адміністрації Михайла Папієва Надзвичайний і Повноважний Посол Федеративної Республіки Німеччина в Україні Крістоф Вайль вручив почесну нагороду – орден «За заслуги перед Федеративною Республікою Німеччина» професору Чернівецького національного університету, перекладачу Петру Рихлу. Урочистості відбулися в Обласному художньому музеї у рамках міжнародного поетичного фестивалю MERIDIAN CHERNOWITZ. У своєму вітальному слові голова обласної державної адміністрації Михайло Папієв підкреслив, що він із великим задоволенням взяв участь у церемонії вшанування визначного сучасника, чернівчанина та буковинця, вченого, перекладача, громадського діяча – шановного Петра Рихла. «Петро Васильович отримав сьогодні

з рук Надзвичайного та Повноважного Посла одну з найвищих нагород Німеччини – Хрест «За заслуги» і одразу зайняв почесне місце справжньої європейської слави поруч з іншим визначним чернівчанином, на жаль, вже покійним – Йосифом Бургом. Своїми майстерними перекладами Петро Рихло доніс до Європи буковинських авторів, і це він повернув Чернівцям німецькомовних дітей Буковини», – підсумував Михайло Папієв.

Після церемонії вручення нагороди та слів вітання, Михайло Папієв та Крістоф Вайль мали неформальну дружню зустріч, під час якої керівник крайової виконавчої влади та Посол Федеративної Республіки Німеччина обговорили політичну й економічну ситуацію в області та окреслили подальші напрямки співпраці між партнерськими регіонами двох держав.

Прес-служба ОДА

МИХАЙЛО ПАПІЄВ МАВ ПЕРЕМОВИНИ З ГОЛОВОЮ СУЧАВСЬКОЇ ПОВІТОВОЇ РАДИ КЕТЕЛІНОМ ІОАНОМ НЕКІФОРОМ

У серпні відбулася зустріч голів обласної державної адміністрації Михайла Папієва та обласної ради Михайла Гайничеру з головою Сучавської повітової ради Румунії Кетеліном Іоаном Некіфором. Під час перемовин керівники партнерських регіонів обговорили широкий спектр питань. Зокрема, на зустрічі йшлося про необхідність укладання українсько-румунської міждержавної угоди про організацію «малого прикордонного руху», перспективи облаштування та функціонування інфраструктури українсько-румунського кордону. Михайло Папієв та Кетелін Некіфор обговорили стан імплементації Спільної операційної програми «Румунія – Україна – Республіка Молдова 2007-2013», акцентували увагу на транскордонному співробітництві між областями та країнами, зокрема в рамках Єврорегіону «Верхній Прут».

Глава облдержадміністрації Михайло Папієв, при цьому, наголосив на важливості підтримки етнічних громад з обох боків кордону задля збереження культури, традицій, мови та історії українського та румунського народів. Керівники регіонів окреслили шляхи подальшого співробітництва між Сучавською повітовою радою Румунії та Чернівецькою крайовою владою.

Під час нинішньої зустрічі Михайло Папієв, Михайло Гайничеру та Кетелін Некіфор домовилися про проведення другого спільного засідання депутатів Сучавської повітової та Чернівецької обласної рад, одне із завдань якого - спільне звернення депутатів обох рад до урядів України та Румунії щодо підписання угоди про «малий прикордонний рух». Голова Чернівецької облдержадміністрації акцентував увагу на необхідності надання максимальної підтримки імплементації проектів транскордонного співробітництва, а також на проведенні найближчим часом чергового засідання Ради Єврорегіону «Верхній Прут». На завершення зустрічі обидві сторони висловили сподівання про подальшу плідну та результативну співпрацю, а зустрічі подібного формату відбуватимуться частіше.

Прес-служба ОДА

ГОЛОВА НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В'ЯЧЕСЛАВ ТОЛКОВАНОВ ВІДВІДАВ ЧЕРНІВЦІ

Andriy Bashaiovyy (RFE/RL)

«Реформа державної служби має наблизити систему державного управління до європейських стандартів, модернізувати і професіоналізувати її, а головне – підготувати до здійснення масштабних реформ, ініційованих Президентом України», – на цьому наголосив під час прес-конференції в Чернівецькій облдержадміністрації Голова Національного агентства України з питань державної служби В'ячеслав Толкованов, який з робочим візитом перебував у Чернівецькій області.

За його словами, з метою впровадження системних змін та модернізації вітчизняної моделі управління державою в Україні розпочато адміністративну реформу, важливою складовою якої є реформування державної служби. На це й спрямований новий Закон України «Про державну службу», який вступає у дію з 1 січня 2013 року.

Як відзначив В'ячеслав Толкованов, нова редакція Закону покликана підвищити соціальний статус державного службовця та впровадити адекватне матеріальне забезпечення його праці. «Якщо такий зв'язок буде

забезпечено, то кожен держслужбовець буде зацікавлений у своєму професійному розвитку. А від професійної компетентності працівників державної влади та органів місцевого самоврядування великою мірою залежить нині успіх перетворень, розпочатих у державі», – переконаний Голова Нацдержслужби України.

Серед основних нововведень Закону він назвав призначення на державну службу, окрім посад I категорії, виключно за принципом відкритого конкурсу, підхід до проведення якого буде якісно змінений. Також у новому Законі чітко вписані механізми проходження державної служби, заохочень та стягнень, що позбавить можливостей застосування суб'єктивних стандартів оцінки підлеглих. Крім цього, в основі фонду оплати праці державного службовця буде посадовий оклад, а не преміальний фонд.

За словами В'ячеслава Толкованова, нове законодавство передбачає і підвищення професійної компетенції державних службовців. «Державний службовець професійно розвиватися повинен постійно, а не раз на п'ять років, як це було раніше. І такі умови мають бути створені для кожного держслужбовця», – наголосив Голова Нацдержслужби.

Підсумовуючи, В'ячеслав Толкованов відзначив: «Основне завдання нового Закону України «Про державну службу» – змінити імідж інституту влади та ставлення до людини, яка служить суспільству, виконуючи функції держави, – і наразі робить це за мізерну платню».

Прес-служба ОДА

ЧЕРНІВЦІ СВЯТКУВАЛИ ДЕНЬ МІСТА НА ВСІХ ПЛОЩАХ

Святковий настрій панував у кожному куточку міста. Адже на кожній площі та центральних вулицях Чернівців відбувалися особливі події.

Вже доброю традицією в нашому місті стало на кожне свято встановлювати новий рекорд України, саме тому чернівецькі «майдансери» та інші молоді чернівчани, які висловили бажання взяти участь у незвичайному флеш-мобі, вирішили подарувати своєму рідному місту черговий рекорд – наймасовіший танець у весільному вбранні. На вулиці Ольги Кобилянської більше 1000 молодих людей у весільному вбранні протягом 10 хвилин виконували запальний танок.

До речі, в цьому танці були використані елементи з виступу «Лебедине озеро», який готувався для фінального виступу на шоу «Майданс». А тепер це дійство увічнене у книзі рекордів України. Окрім того, очільник міста привітав подружжя чернівчан, які саме цього дня святкували свої золоті весілля. Він вручив їм грамоти та квіти.

А на площі Турецької криниці відбувалося ще одне традиційне для Дня міста святкове дійство – «Свято ковалів». Щороку найкращі ковалі збираються тут, аби продемонструвати

Наймасовіший танець у весільному вбранні

свою майстерність. Не забули народні умільці і про подарунок місту, цьогоріч ковалі подарували городянам лавицю для закоханих, адже, на їх думку, саме цього не вистачає чернівецьким парочкам. Відвідав свято і секретар Чернівецької міської ради Віталій Михайлішин. Він подякував майстрам за чудовий подарунок і пообіцяв знайти для нього гідне місце.

- Я впевнений, що ця лавиця закоханих стане ще однією родзинкою нашого чудового міста, – зазначив секретар Чернівецької міської ради Віталій Михайлішин. – Я поки не можу сказати, де ми її розмістимо, можливо це буде одна із площ Чернівців. А може навіть прийшов час створити цілу алею. Думаю, це питання вирішиться найближчим часом. Чернівецькі ковалі вирішили довести, що вони ладні мати справу не тільки з міцним металом, а й з міцними напоями. Просто на площі Турецької криниці ковалі показали майстер-клас із самогоноваріння.

На Центральній площі міста розгорнулося свято «Буковинський завиванець». Тут розмістились пекарні міста та області. Усі бажаючі могли поласувати не тільки свіжим запашним хлібом, а й тістечками та випічкою. Очільника міста на святі зустріли хлі-

«Свято ковалів» на Турецькій площі

бом-сіллю.

- Дуже приємно, що мене зустріли хлібом-сіллю, таким смачним завиванцем, – каже Віталій Михайлішин. – Куштуючи цю красу та смакосту, видно, що у кожен виріб пекарі вклали частину своєї душі.

Справді, фантазія чернівецьких пекарів вражала, там були торти у вигляді казкових ге-

На Театральній площі навчальні заклади міста влаштували експозицію квіткових композицій. Більш за все це дійство нагадувало казкову країну, де добрий чарівник надав квітам найрізноманітніших і найнесподіваніших форм. Це були і композиції, пов'язані з Чернівцями, і квіткові герої казок та легенд нашого краю.

Автори однієї з композицій запевняли,

роїв, і триповерховий каравай, і хліб з ароматом яблука...

що їх квіти наділені магічною властивістю виконувати бажання.

Василь ТКАЧУК,

*голова Вижницької районної
державної адміністрації*

ВИЖНИЦЬКИЙ РАЙОН У І ПІВРІЧЧІ 2012 РОКУ

Головною метою діяльності Вижницької районної влади є добробут та благополуччя жителів району. Зокрема діяльність спрямована на залучення інвестицій, збільшення зарплат і пенсій, сприяння розвитку малого і середнього бізнесу, збільшення робочих місць, розширення соціальних послуг, підтримку освіти, культури, медицини, виважену соціальну політику, співпрацю з громадськими організаціями.

За перше півріччя 2012 року фінансові показники району успішно виконані та перевищені. Така ситуація в районі склалася вперше за три бюджетних роки, так як після 2008 року доходи місцевих бюджетів мали дуже малі темпи росту, внаслідок чого район постійно посідав останні місця. А от у 2012 році з усіх фінансових показників місцевих бюджетів район займає 1-ше місце серед районів області. В І півріччі поточного року до місцевих бюджетів району залучено понад план надходжень в сумі 3,1 млн. грн. та збільшено, в порівнянні з попереднім роком на 4,6 млн. грн., або 34,2%. Значно зросли надходження на підтримку сімей з дітьми та малозабезпечених громадян. Вагомим фактом є те, що на виконання соціальних ініціатив Президента України Віктора Федоровича Януковича, району додатково виділено кошти в сумі 8,2 млн. грн., зокрема: на придбання медикаментів для забезпечення швидкої медичної допомоги, покращення надання соціальних послуг, оплати праці працівників бюджетних установ, виплату допомоги сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам, виплату державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування.

Позитивні зрушення спостерігаються в

агропромисловому розвитку. В 2012 році задіяно в обробіток 18,5 тис. га землі, що більше ніж в минулому році на 2,3 тис. га. Виробництво зерна зросло на 53,9%, середня урожайність становить 40,6 ц з гектара. На підтримку галузі тваринництва районним бюджетом виділено 30 000 грн. і до кінця року ще буде виділено 20 000 грн. Розпочато відшкодування за утримання та збереження молодняка ВРХ, на сьогодні виплачено людям 148 тис.грн., а до кінця року ця сума складатиме понад 1,5 млн. грн. Це реалізація однієї з багатьох ініціатив Президента України.

Поступово нарощуються темпи будівництва.

У цій галузі впродовж І півріччя 2012 року зроблено чимало. З початку року споживачам безкоштовно встановлено 29 вузлів обліку газу на суму 27,3 тис.грн.

Проведено заміну аварійних газопроводів в с. Черногузи, в м. Вижниця загальною довжиною 1,316 км, різних діаметрів на суму 99,5 тис. грн.

За період з 01.01.2012 р. по 01.07.2012р. проведено 53 монтажні житлових будинків на суму 83,7 тис. грн та газопроводів на 142,8 тис. грн.

Також управлінням газового госпо-

дарства проводиться будівництво газопроводу в с. Велике загальною протяжністю 12400 м. та вартістю 1 млн. 95 тис. грн. Станом на 11.07.2012р. збудовано і прийнято в експлуатацію: 3972 м. підвідного, розподільчого газопроводів та газопроводів-вводів вартістю 284088 грн, з них – 1361м на 109983 грн. за рахунок кооперативу з будівництва газопроводу в с. Велике; 2611м на суму 174105 грн за кошти Мигівської сільської ради.

У I півріччі 2012р. служба зосередила свою роботу на капітальному ремонті повітряних ліній 0,4кВ, ремонті 20 шт. ліній протяжністю 38,6 км, 210 шт. опор, заміні 4,14 км проводу на суму 428 тис. грн.

Здійснено капітальний ремонт трансформаторних підстанцій, відремонтовано 21 шт. ТП на суму 185 тис.грн.

У селах Замостя, Сл.Банилів, селищі Берегомет побудовано розвантажувальні підстанції з лініями на суму 248,175 тис. грн.

Робота органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування району спрямована на залучення інвестицій у розвиток економіки та зміцнення матеріальної бази об'єктів соціально-культурного значення. Обсяг внесених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій у формі акціонерного капіталу станом на 1 квітня 2012 року становив 6602,7 тис.дол.США. У розрахунку на одну особу обсяг інвестицій склав 118,4 дол.США.

Серед районів області станом на 1 квітня 2012 року Вижицький район за обсягами прямих іноземних інвестицій та обсяга-

ми інвестицій на одну особу займає друге місце.

Пріоритетним напрямком діяльності райдержадміністрації є всебічна підтримка підприємництва. В районі працює 4 252 суб'єкти підприємницької діяльності, якими створено 1 213 робочих місць. Для створення комфортних умов для малого та середнього бізнесу, забезпечення ними повної і своєчасної сплати до бюджету податків і зборів, надання комплексу послуг з отримання дозвільних документів, довідок, податкових консультацій, удосконалення процесу приймання податкової звітності від суб'єктів господарювання, забезпечення швидкого доступу платника до інформації в районі створено центр з обслуговування платників податків.

З метою залучення суб'єктів підприємницької діяльності до участі у формуванні державної політики у сфері підприємництва, запровадження прозорого механізму в підготовці проектів рішень органів влади в районі створено 4 галузеві ради підприємців – з питань торгівлі, з будівництва та транспорту, з деревообробної галузі та туризму.

Для стимулювання розвитку підприємницької діяльності, швидкого вирішення проблем суб'єктів господарювання в започаткуванні, організації та веденні власної справи в районі створений "Дозвільний центр", де можна отримати консультацію щодо порядку отримання документів дозвільного характеру, підготовки необхідного пакету документів, терміну їх видачі. Для покращення забезпеченості суб'єктів господарювання сировиною буковинською уні-

версальною біржою проведено 5 загальних та 4 додаткові аукціони.

Суб'єктам господарської діяльності району видано 1715 документів дозвільного характеру та надано 1751 консультацію.

Середньомісячна заробітна плата в районі зросла з 1700 грн. до 2137 грн. Суттєво збільшився розмір допомоги при народженні дитини. На першу дитину збільшено на 14,6 тис. грн., на другу – 26,6 тис. грн., на третю і кожну наступну на 57,1 тис. грн. А це в свою чергу, сприяло народжуваності дітей в районі. В 2012 році доплати до пенсій для різних категорій учасників війни зросла на 30-50%. Вдвічі збільшена одноразова допомога інвалідам війни. Також вагому фінансову підтримку держава надає і багатодітним сім'ям. Так в районі видано 2364 особам посвідчення багатодітної сім'ї, що дає можливість отримувати пільги на комунальні послуги, зв'язок, проїзд та оздоровлення. З 1126-ти багатодітних жінок – 774 отримали почесне звання «Мати-героїня» України, що несе за собою одноразову грошову винагороду в розмірі 10 тис. грн.

Ефективно працює в районі Комплексна програма соціальної підтримки малозабезпечених верств населення «Турбота». Сьогодні 317-ю особам надано грошову допомогу. Пенсійне забезпечення наших людей, також покращилося. Сьогодні середній розмір пенсії складає 1 162 грн., тоді як у 2010 році 817, 25 грн. Інвалідам війни I, II та III груп, членам сімей загиблих військовослужбовців, учасникам бойових дій, особам, звільненим з військової служби, ліквідаторам на ЧАЕС розмір пенсій збільшено від 15% до 285% від прожиткового мінімуму. У 2012 році проведено перерахунки пенсій 15-ти тисячам пенсіонерів району. Це дало змогу отримувати пенсію вище прожиткового мінімуму 14941 особі.

Пріоритетним напрямком діяльності районної влади є покращення надання медичних послуг, ефективного підвищення рівня освіти, збереження культури краю, його традицій та мистецтва.

У повному обсязі збережена галузь охорони здоров'я. За клопотанням райдержад-

міністрації при сприянні голови облдержадміністрації Михайла Миколайовича Папієва, Урядом України виділено 5 млн. грн. для реконструкції будівлі Вижницької центральної районної лікарні, при цьому буде облаштовано прилеглу територію, відремонтовано під'їзні дороги до медичного закладу. Крім того, за I півріччя 2012 року встановлено обладнання на суму 720 тис грн. У червні 2012 року виділено кошти з субвенції на суму 492,2 тис грн для придбання медикаментів та виробів медичного призначення на пункти швидкої допомоги району.

На чільному місці в районі та області з хорошими результатами роботи перебуває і галузь освіти. 34 загальноосвітні навчальні заклади, 21 дошкільна установа та 3 позашкільні забезпечують надання якісних освітніх послуг нашим дітям. Значно зросли обсяги асигнувань на утримання галузі. Так, у 2010 році було виділено 64 млн. грн., у 2011 – 70 млн. грн., а в цьому році фінансування освіти району складає 90 млн. грн.

Значна увага влади приділяється створенню сприятливих умов для навчання учнів району.

Завершується реконструкція дитячої дошкільної установи в с. Черешенька кошторисною вартістю 2,5 млн. грн. Для цієї установи, за повним сприянням начальника головного управління освіти та науки облдержадміністрації депутата облради Михайла Бауера, виділено кошти на придбання меблів та устаткування на суму 150 тис. грн., та придбання меблів для Бабинського навчально-виховного комплексу – 15 тис. грн., за що громада району дякує Вам, Михайле Йозифовичу.

У 2012 році шкільний автопарк району поповнився 4-ма автобусами.

Ми пишаємося нашими творчими досягненнями та різними культурно-мистецькими заходами, які прославили наш район далеко за його межами. Особливо яскравими досягненнями є встановлення трьох рекордів України:

- «Найбільша коляда»;
- «Літературний марафон «З Кобзарем

у серці» – безперервне читання «Кобзаря» найбільшою кількістю учасників;

Не менш значущим, колоритним було проведення в районі таких традиційних заходів:

- обласний фестиваль Маланки «Вашківецька переберія»;

- районний конкурс краси «Королева Вижниччини»;

- міські конкурси «Міні-міс Вижниця» та Всеукраїнський конкурс «Княгиня України»;

- встановлення писанки в районному центрі та проведення великодніх свят;

При Вижницькому краєзнавчому музеї відкрито світлицю (музейну кімнату) вишивальниці, Заслуженого майстра народної творчості України Олени Гасюк.

Вижницька районна бібліотека виграла грант у Міжнародному проєкті «Бібліоміст», що дасть змогу нашим читачам здійснювати безкоштовний доступ до мережі Інтернет у бібліотеках Вашківців, Мигово, Лукавці, Берегомет, Іспас та Вижницької

районної бібліотеки.

Сесією районної ради прийнято рішення про створення Вижницької школи хореографічного мистецтва, яка необхідна нашому молодому поколінню для професійного розвитку народного танцю.

Значні досягнення отримали наші аматорські колективи:

- ансамбль «Черемшина» Вашківецького будинку культури у II Міжобласному фольклорно-етнографічному фестивалі «Маланка-фест» у м. Чернівці зайняв перше місце;

- народний аматорський театр Вижницького будинку культури отримав Гран-Прі в обласному огляді-конкурсі театральних колективів «Буковинська театральна весна – 2012».

Вдале географічне розташування, унікальні природні багатства в поєднанні з самобутнім побутом та культурою місцевих жителів дозволили Вижницькому району стати одним з найпривабливіших куточків України.

СТАТИСТИКА, ФАКТИ, ПОДІЇ

ГОЛОВА ОБЛАСНОЇ РАДИ ЗУСТРІВСЯ З ЖУРНАЛІСТАМИ ОБЛАСТІ

«Хто і як в обласній раді голосує – нія, ні будь-хто інший не мають повноважень контролювати, ні здійснювати режисуру, - як депутати голосують, так і стається», - зазначив голова обласної ради Михайло Гайничеру на зустрічі з представниками засобів масової інформації області під час обговорення підсумків роботи 12-ї сесії обласної ради.

Голова обласної ради поінформував про найактуальніші питання, розглянуті на се-

сійному засіданні. Відповідаючи на запитання журналістів, прокоментував обговорення проєкту рішення обласної ради про ситуацію, яка виникла після підписання Президентом України Януковичем В.Ф. Закону України «Про засади державної мовної політики», а також доцільність створення робочої групи для вивчення умов застосування закону на території Чернівецької області. Йшлося також про забезпечення прав української національної меншини в Румунії та відповідно румунської в Україні. Порушувалось питання залізничного сполучення між Чернівцями та Києвом, зокрема, можливість транзитного проїзду потяга через Молдову. Представників засобів масової інформації цікавив також порядок подання та реагування на депутатські запити, робота та повноваження окремих постійних комісій обласної ради.

Прес-служба обласної ради

Віктор КРИШМАРУ,

*голова Герцаївської районної
державної адміністрації*

ПРО РОБОТУ ГЕРЦАЇВСЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Упродовж I півріччя 2012 року районною державною адміністрацією проводилась послідовна робота з реалізації визначеної стратегії розвитку району, вирішення гострих проблем місцевих громад. У результаті такої роботи впродовж року забезпечено стабільне функціонування всіх закладів освіти, культури, охорони здоров'я, місцевого самоврядування та місцевої виконавчої влади, здійснено низку важливих кроків на шляху до вдосконалення соціальної та комунальної інфраструктури району. Підсумовуючи досягнення та здобутки за цей період, хочу назвати найважливіші, які характеризують основні пріоритети та перспективи соціально-економічного розвитку Герцаївщини.

За січень-червень 2012 року в район залучено внутрішніх капітальних інвестицій в матеріальні активи на загальну суму 1 млн. 705 тис. грн.

Промисловим комплексом району за звітний період вироблено товарної продукції в порівняльних цінах на суму 98 млн. 832,8 тис. грн., що складає 103% в порівнянні з відповідним періодом 2011 року. Стабільні темпи виробництва спостерігались по МП «Медвироби» та ПП «Колос». За I півріччя 2012 року підприємствами району було реалізовано промислової продукції на суму 110 млн. 200,5 тис. грн., що складає 108,0 % в порівнянні з 2011 роком.

Упродовж I півріччя 2012 року на території Герцаївського району в сфері містобудування завершено будівництво та прийнято в експлуатацію 12 об'єктів.

Тривали будівельні роботи на об'єктах соціальної інфраструктури: добудова школи в с. Куликівка; реконструкція та добудова Тернавської ЗОШ І-І ст.; будівництво нової будівлі для районного центру зайнятості; реконструкція приміщення управління праці та соціального захисту населення райдержадміністрації.

Станом на 01.07.2012 р. в районі зареєстровано як суб'єкти підприємницької діяльності 1247 фізичних осіб та 322 юридичних. Для забезпечення узгоджених дій органів місцевої влади, суб'єктів малого бізнесу та їх громадських об'єднань щодо реалізації в районі державної політики у сфері підприємництва функціонує районна координаційна рада з питань розвитку підприємництва.

У нашому районі створені всі належні умови для стабільної роботи та розвитку підприємницької діяльності. Підприємці району мають доступ до всіх можливостей передбачених останніми нововведеннями в законодавстві, таких як «Податковий кодекс», «Закон про дозвільну систему в сфері господарської діяльності», Про доступ до інформації та інше. З початку роботи районного дозвільного центру розглянуто 94 дозвільних справ та видано 90 дозвільних документів.

Упродовж I півріччя в районі забезпечено стабільне функціонування 31 загальноосвітніх навчальних закладів, в яких навчанням і вихованням було охоплено 4298 учнів, 6 самостійних дошкільних навчальних закладів та 13 дошкільних установ, що входять до складу на-

вчально-виховних комплексів.

Належу увагу приділено підготовці закладів освіти до літнього оздоровчого сезону. З 28 травня по 10 червня при ЗНЗ району працювало 24 пришкільні табори відпочинку, 5 таборів праці і відпочинку, у тому числі районний табір праці і відпочинку для лідерів учнівського самоврядування «Прометей». На базі Куликівського лісництва у цьому році започатковано роботу наметового табору «Гармонія».

Продовжується робота, щодо виконання регіональних освітніх програм: комп'ютеризації та інформатизації закладів освіти, «Вчитель», «Шкільний автобус» та інші. У 19 загальноосвітніх навчальних закладах I-II та I-III ступенів функціонує 21 навчальний комп'ютерний клас. Але відсоток зношення комп'ютерної техніки дуже великий, тому розпочата робота з її оновлення, яка потребує продовження. Продовжується робота з переведення закладів на швидкісний Інтернет.

Проводились планомірні заходи з підготовки ЗНЗ до нового навчального року та роботи в осінньо-зимовий період, розпочатий поточний ремонт навчальних приміщень, капітальне будівництво Тернавського НВК, переведено на централізоване опалення Підвальнянське НВК; ремонт каналізаційної системи Хряцьківського НВК; поточний ремонт спортивної зали Острицької ЗОШ I-III ст.; добудова приміщень під 2 групи у Горбівському ДНЗ; ремонт системи опалення Байраківської ЗОШ I-III ст.

Для заохочення талановитих вчителів та учнів району з ініціативи органів влади в районі запроваджено щомісячну стипендію кращим освітянам та учням. З початку року 25 обдарованих учнів та 5 кращих педагогічних працівників району згідно з розпорядженням районної державної адміністрації отримують таку стипендію за рахунок коштів районного бюджету.

Серед важливих пріоритетів у своїй роботі райдержадміністрація обрала контроль за дотриманням прав дітей та профілактику негативних явищ в дитячому середовищі. Спеціально утвореною робочою групою регулярно здійснюються обстеження умов проживання дітей в неблагополучних сім'ях. У результаті роботи зазначеної групи в I півріччі 2012 року 4 дити-

ни поставлено на облік служби у справах дітей через ухиляння батьків від виконання батьківських обов'язків, стосовно 2 батьків зазначеної категорії сімей районним судом прийняте рішення про позбавлення їх батьківських прав стосовно своїх дітей, ще в одного з батьків дитину було тимчасово вилучено без позбавлення батьківських прав. Всього за 6 місяців проведено 35 різноманітних рейдів: «Урок», «Діти вулиці», «Праця неповнолітніх», «Нічна дискотека», «Неблагополучна сім'я» тощо.

З метою підвищення якості послуг з енергопостачання, що надаються місцевому населенню, на Герцаївщині розроблено та успішно реалізується Програма розвитку та реконструкції електричних мереж. Плани необхідних робіт, проблемні ділянки визначаються та розробляються керівництвом РЕМ спільно з райдержадміністрацією та виконкомом місцевих рад, враховуючи зауваження та скарги місцевих жителів. Так, для покращення ситуації з початку року на модернізацію електромереж району було інвестовано більше 825 тис. грн., на які було здійснено реконструкцію 5 км повітряних ліній в с. Хряцька та Байраки, капітально відремонтовано 20,5 км. ліній в різних населених пунктах району, замінено 132 лічильника, здійснено інші роботи, направлені на покращення енергопостачання в районі.

Значну увагу органи районної виконавчої влади приділяють легалізації зайнятості. Так, за звітний період спеціально утвореною робочою групою проведено 15 рейдів з легалізації заробітної плати та зайнятості найманих працівників, виявлено 14 осіб, з якими не укладено трудовий договір. У результаті перевірок з 10-ма працівниками було укладено трудовий договір.

Під постійним контролем районної державної адміністрації знаходиться ситуація в сфері наповнення місцевих бюджетів. До загального і спеціального фондів місцевих бюджетів району за I півріччя 2012 року надійшло 6700,3 тис. грн., що становить 109,1 % до затвердженого плану з урахуванням змін на I півріччя 2012 року, або на 558,1 тис. грн. більше плану. За I півріччя 2012 року збільшені надходження до місцевих бюджетів проти I півріччя 2011 року на загальну суму 869,8 тис. грн., що складає 114,9%.

Олег УНГУРЯН,

*голова Кіцманської районної
державної адміністрації*

ЛЮБОВ ДО РІДНОЇ ЗЕМЛІ НАДИХАЄ НА НОВІ ЗВЕРШЕННЯ

Кіцманський район є одним із найстарших серед своїх братів у лоні матері – Буковини. Тому, очевидно, й доля йому дісталася особлива – бути попереду. Впродовж десятиліть, завдячуючи працьовитим, підприємливим, творчим людям, про Кіцманщину знали із досягнень Героїв Праці, через чарівні голоси співаків, творчі набутки композиторів і письменників. Гордяться Кіцманчани своєю багатющою історією, надбаннями попередників. Саме таке підґрунтя зобов'язує утримувати розвиток різних галузей життєдіяльності на високих щаблях. Закоханість у рідний край спонукає робити його ще кращим.

Наш район завжди був і залишається аграрним краєм. Тут очевидно є одвічна хліборобська вдача – незважаючи на негаразди, – сіяти і рости хліб. Вступаючи у третє десятиліття незалежності України приємно відзначати, що нам вдалося зберегти 25 крупних агроформувань району. Поряд з ними працюють і близько 30-ти дрібних сільськогосподарських товариств, 118 фермерських господарств. Разом вони виробляють 52% усієї продукції району.

Сільськогосподарські підприємства нашого району у цьому році зібрали 25,6 тис. тонн ранніх зернових, що на 200 тонн більше, ніж у 2011 році. Попри спеку та невтішні прогнози, середня урожайність зернових з одного гектара склала 38 центнерів. Спостерігається тенденція збільшення поголів'я ВРХ, виробництва м'яса всіх видів худоби та молока.

Відродно, що господарства району продажують передові технології вирощування сільськогосподарських культур, виробництва та переробки тваринницької продукції, модернізують та оновлюють матеріально-технічну базу. Так у цьому році введено в експлуатацію сучасний доїльний зал на 500 гол. ВРХ ТОВ «Валявським», цех по забою

невеликих тварин та птиці ТОВ «Драчинецьке-1», сучасний елеватор ТОВ «Оршівське» та корпорацією «Сварог», проведено капітальну реконструкцію приміщень для вирощування птиці ТОВ «УПГ-Інвест».

Звичайно, удосконалення с/г виробництва, інвестиційні вливання та спільно розроблена стратегія розвитку аграрного сектору економіки знайшли своє відображення у зростанні виробництва валової продукції зернових та зернобобових, молока і м'яса, таким чином зайнявши перше рейтингове місце в Чернівецькій області.

Нарощує темпи виробництва і промисловість району. Так протягом січня-липня цього року промисловими підприємствами району вироблено промислової продукції в діючих цінах на суму 119,4 млн.грн., що складає 140% до відповідного періоду 2011 року. Найбільших обсягів виробленої продукції досягли ТЗОВ «УПГ-Інвест» та Неполоковецький комбінат хлібопродуктів. Варто відзначити, що згадані підприємства разом із ТОВ «Букофрут», Лужанське МПД ДП «Укрспирт», є найбільшими бюджетоутворюючими підприємствами району.

Сприятливі умови для розвитку малого підприємництва все більше приваблюють

бажаючих започаткувати власну справу. У нас зареєстровано 585 суб'єктів підприємницької діяльності – юридичних осіб різних організаційно-правових форм та 3673 фізичних осіб. За галузевими ознаками малі підприємства переважно зосереджені в торгівлі та громадському харчуванні, а також у сільському господарстві. Забезпечуючи таким чином зайнятостю майже 13% працездатного населення району.

В сучасних умовах ринкової економіки розвиток неможливо уявити без інвестиційних вливань. Тому одним із перспективних завдань районної державної адміністрації є підвищення інвестиційної привабливості району. У цьому році нами підготовлено 7 концептуальних нот галузевих проектів транскордонного співробітництва в рамках Спільної операційної програми «Румунія-Україна-Республіка Молдова» ENPI/CBC 2007-2013, на загальну суму 6,623 млн. євро. Нині проходить оцінювання та конкурсний відбір зазначених концептуальних нот.

Крім того, протягом першого півріччя цього року в розвиток районної економіки уже вкладено близько 56,7 млн.грн. за рахунок усіх джерел фінансування, що вдвічі

більше, ніж за аналогічний період минулого року.

З початку 2012 року в розвиток економіки району за рахунок усіх джерел фінансування вкладено близько 56,7 млн.грн., що вдвічі більше, ніж за аналогічний період минулого року.

Звичайно, досягнення району завжди тішать. Та можливість впровадження передового досвіду країн-членів Європейського Союзу у різних галузях народного господарства, соціальної сфери, культури, громадянського суспільства відкривають нові горизонти розвитку нашого краю. Сьогодні у нас уже є досвід щодо впровадження заходів транскордонного співробітництва. Ось уже декілька років діє угода про співпрацю між Кіцманським районом та Бельським повітом Шльонського воєводства (республіка Польща) у сфері організації місцевого самоврядування, обміну досвідом ведення комунального господарства, в галузі культури, освіти, дошкільного виховання, спорту, охорони здоров'я, туризму. Нещодавно укладено також угоду про обмін досвідом у сфері медицини між Кіцманським районом та містом Мойнешти (район Бакеу, республіка Румунія). Делегації наших юних спортсменів, артистів, медиків району у цьому році мали змогу відвідати міста-партнери та взяти участь у спільних заходах.

Одним із позитивних показників соціально-економічного росту громади є будівництво та введення в експлуатацію об'єктів соціального та індивідуального призначення. Так, протягом 2011-2012 років в Кіцманському районі введено в дію підвідний газопровід до села Біла, завершивши таким

відкриття Лужанського ЗНЗ

чином газифікацію району. Здано 20-літній довгобуд – Лужанський загальноосвітній навчальний заклад. З початку цього року прийнято в експлуатацію 64 одноквартирних житлових будинки, що у 7,6 рази більше, ніж у минулому році. Споруджено мостовий перехід в селі Верхні Станівці та капітально відремонтовано автомобільний міст через річку Брусниця. Завдяки злагожденій роботі виконавчої влади району, органів місцевого самоврядування та батьківських комітетів цього року відкрито додаткові групи дитячих дошкільних закладів Кліводину, Драчинців, Верхніх Станівців, Витилівки, забезпечивши таким чином близько 100 дітей дошкільною освітою.

За останній рік здійснено значний поступ у соціальній сфері держави та нашого району зокрема. Районною державною адміністрацією завжди приділяється особлива увага інвалідам, ветеранам, дітям-сиротам, багатодітним, неблагополучним і малозабезпеченим сім'ям, надаючи їм при цьому не тільки матеріальну, а й моральну допомогу. Окрім обов'язкових соціальних виплат за рахунок державних коштів, районною державною адміністрацією постійно надається адресна допомога пільговим категоріям населення району за рахунок коштів від благодійних акцій, ініційованих та проведених нашими структурними підрозділами. Так з початку року надано грошової допомоги 859 чол. на суму понад 200 тис.грн.

Як керівник виконавчої гілки влади у районі, я розумію, що майбутнє України залежить від підростаючого покоління, яке у найближчий час прийде нам на зміну. І від якості їх освіти залежатиме майбутнє нашої незалежної держави. Тому створення належних умов навчання для дітей та праці для педагогів є прямим обов'язком районної державної адміністрації. Приємно відзначити, що нам вдалося не тільки зберегти мережу загальноосвітніх навчальних закладів, але й примножити, провести ремонтні роботи, спільно із батьківськими комітетами в низці шкіл здійснено заміну вікон. Сьогодні в районі успішно функціонують: 39 загальноосвітніх навчальних закладів, в яких на-

вчається 7094 учнів, та також 33 дошкільні навчальні заклади, які відвідують 2099 дошкільнят.

У жителів нашого району є особлива гордість, як кажуть на Буковині, свій гонор, у добром розумінні цього слова. Кіцманський район здавна славився не лише героїчним минулим, багатогранним життям, чудовими, працьовитими людьми, а й яскравими мистецькими й літературними талантами. Кого не зачаровував прекрасний голос оперного співака Дмитра Гнатюка, хто не захоплювався грою кіноактора Івана Миколайчука й музикою композитора Володимира Івасюка! І зараз наші земляки знані не тільки у нас, а й за межами нашої країни. Серед них – ансамбль народної пісні «Червона калина», хор «Лужанські козаки», фольклорний колектив «Южинецькі молодички» та інші. У серпні цього року збірний колектив аматорів «Перлина Кіцманщина» відзначилася на 49-ому міжнародному фестивалі «Тиждень бескидської культури», який проходив у республіці Польща.

Візитною карткою нашого району є етно-фестиваль “На гостини до Івана”, яким ось уже другий рік поспіль ми відзначаємо день народження славетного українського кіноактора, сценариста і режисера Івана Миколайчука. В його основу покладено мрію Івана – “накрити стіл від Чорторії до Києва і запросити гостей звідусіль на гостину”. Тому, на знак пам'яті про “Білого птаха”, ми започаткували проведення фестивалю, яке, сподіваюся, матиме продовження. Звичайно, до проведення такого масштабного дійства з радістю долучається громада усього району, активісти, фольклорні колективи, підприємці. Численні гості та учасники фестивалю мають змогу не тільки спостерігати, але й брати участь у всіх дійствах, обрядах, танцях та частуватись стравами національної кухні.

Я пишаюся тим, що народився, живу і працюю на Кіцманщині – в благодатному краї талановитих і працьовитих людей, з цікавою історією, чудовими ландшафтами, приємним кліматом. Її жителі добре дбають про свою природу. Вони зі щирістю при-

Етно-фестиваль «На гостини до Івана»

ймають гостей, даруючи їм усе найкраще: щирість душі, гостинність, насолоду спілкування із природою, можливість доторкнутися до сивої давнини і милуватися сьогоденням. Саме цей чарівний край має неабиякі

можливості для ведення бізнесу, вкладання інвестицій в його економіку, розвиток туризму, розширення рекреаційних зон, тощо.

Щиро запрошуємо Вас до співпраці!

СТАТИСТИКА, ФАКТИ, ПОДІЇ

ПІДПИСАНО МЕМОРАНДУМ МІЖ ПРОГРАМОЮ РОЗВИТКУ ООН, ЧЕРНІВЕЦЬКОЮ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЄЮ ТА ІНСТИТУТОМ ДЕМОГРАФІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ІМЕНІ М. В. ПТУХИ НАНУ

16 жовтня у Блакитній залі Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича відбулося публічне підписання Меморандуму про взаєморозуміння між Програмою Розвитку ООН, Чернівецькою обласною державною адміністрацією та Інститутом демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України у рамках проекту «Прискорення Процесу Цілей Розвитку Тисячоліття в Україні».

Документ підписали Елена Панова – заступник директора ПРООН в Україні, Михайло Папієв – голова Чернівецької обласної державної адміністрації та Елла Лібанова – директор Інституту демографії та соціальних досліджень Національної академії наук України.

У Меморандумі, зокрема, йдеться про співробітництво для нарощування потенціалу на шляху досягнення Цілей Розвитку Тисячоліття та осно-

вних напрямів розвитку Буковини; надання консультативних послуг і технічної підтримки трьома сторонами у процесі локалізації Цілей Розвитку Тисячоліття в Чернівецькій області; допомогу обласній державній адміністрації в удосконаленні аналізу соціально-економічних даних та сприяння у побудові та впровадженні інформаційно-аналітичної системи моніторингу та візуалізації показників, що визначають стан та рівень досягнення Цілей Розвитку Тисячоліття.

Мета Меморандуму – створення підґрунтя для співробітництва між сторонами у галузях, що становлять взаємний інтерес, а саме: підвищення рівня поінформованості громадськості про Цілі Розвитку Тисячоліття; розвиток місцевого потенціалу для аналізу і представлення соціально-економічних даних для осіб, що приймають рішення; зміцнення фахового потенціалу Чернівецької обласної державної адміністрації та місцевих громад в управлінні та участі у довгострокових сталих соціально-економічних процесах планування та прийняття рішень, а також забезпечення відкритої платформи для формування довгострокового бачення напрямків розвитку Чернівецької області відповідно з підходами ПРООН.

Прес-служба ОДА

Василь САФРОНЯК,

*голова Путильської районної
державної адміністрації*

ПУТИЛЬСЬКОМУ РАЙОНУ ВДАЛОСЯ УТРИМАТИ ПОЗИТИВНУ ДИНАМІКУ РОЗВИТКУ

У звітному періоді діяльність райдержадміністрації, органів місцевого самоврядування, територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади була спрямована на забезпечення стабілізації роботи і розвиток основних галузей виробничої та соціальної сфери відповідно до пріоритетних напрямів програми Президента України «Україна – для людей», Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна влада» та програми соціально-економічного та культурного розвитку і бюджету району на 2012 рік.

Зокрема, проаналізувавши діяльність райдержадміністрації в період з січня по червень 2012 року можна констатувати, що загалом в Путильському районі вдалося утримати позитивну динаміку розвитку галузей народногосподарського комплексу, забезпечити стабільність ситуації в соціально-економічній сфері. Про це свідчать наступні дані:

Промисловість

Протягом I півріччя забезпечено зростання виробництва промислової продукції за всіма ключовими показниками.

Реалізація

За січень-червень 2012 року промисловими підприємствами основного кола звітуючих підприємств реалізовано промислової продукції на суму 8259,0 тис. грн., що на 1704,6 тис. грн., або на 26% більше ніж за перше півріччя 2011 року.

Лісове господарство

У порядку спеціального використання лісових ресурсів на 2012 рік встановлений ліміт рубок лісосічного фонду головного користування в кількості 94060 куб. метрів ліквідної деревини, з них ДП «Путильському лісгоспу» – 65580 куб.м., Карпатському ДСЛ АПК – 28480 куб.м.

Фактично за перше півріччя поточного року від рубок головного користування заготовлено 49,4 тис. куб. м. ліквідної деревини.

Крім цього підприємцями було зрубано 40,3 тис. м3 деревини одержаних у вказаних підприємств по субпідряду (29,7 тис м3 на території ДП «Путильський лісгосп та 10,6 тис. м3 у лісах Карпатського ДСЛ АПК)

Крім рубок головного користування даними підприємствами заготовлено від рубок догляду за лісом та вибірково санітарними рубками, 30,4 тис. куб. м. деревини з них:

Із загальної кількості 79,8 тис. куб. м. заготовленої деревини, підприємствами району реалізовано в круглому виді 53,4 тис. м3, перероблено 15,4 тис. куб. м. (з урахуванням залишків з 2011 року)

Сільське господарство

За січень-червень 2012 року сільськогосподарськими підприємствами вироблено 7,6 т. м'яса (живої ваги), 71,1 т. молока, 22,1 центнер вовни.

Станом на 1 липня 2012 року у сільськогосподарських підприємствах налічувалось 187 голів великої рогатої худоби, в тому чис-

лі корів – 64, свиней – 38, овець – 822, коней – 88 голів.

У порівнянні з відповідним періодом 2011 року, чисельність поголів'я ВРХ збільшилась на 2,2%, свиней залишилась на рівні 2011 року, овець зменшилась на 3,1%, коней збільшилась у 4,4 рази.

Податкові надходження

Податковою інспекцією в Путильському районі проводиться робота з платниками податків щодо повноти декларування ними податкових зобов'язань та своєчасності їх сплати.

Протягом першого півріччя 2012 року забезпечено надходження до місцевих бюджетів всіх рівнів у сумі 9460,7 тис. грн., що більше, у порівнянні з відповідним періодом минулого року, на 1409,6 тис. грн., або на 17,5%.

Житлово-комунальне господарство та енергетика

Станом на 01.07.2012 року відсоток оплати за спожиту електроенергію населенням, підприємствами, установами, організаціями всіх форм господарювання становив 100,5 %.

Станом на 1 липня відсутня заборгованість населення за житлово-комунальні послуги.

Транспорт

Продовжується робота, спрямована на забезпечення належного рівня транспортно-обслуговування населення та безпеки перевезень.

Пасажирським транспортом (з урахуванням пасажирських перевезень виконаних підприємцями – фізичними особами) перевезено 422,6 тис. пасажирів, що більше січня-червня 2011 року у 1,9 разів.

Пасажи́рообіг становив 57,8 млн.пас. км., що більше у 2,2 рази.

Будівництво та інвестиції

За січень-червень 2012 року виконано будівельних робіт на суму 611,0 тис. грн., що більше аналогічного періоду минулого року на 103,2 тис. грн., або на 20,4%.

За перший квартал 2012 року в економіку Путильського району підприємствами,

установами та організаціями усіх форм власності та за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 6857 грн. капітальних інвестицій. Їх обсяг у порівнянні з аналогічним періодом 2011 року, зріс на 5559 тис. грн. або у 5,3 рази. Обсяг інвестицій в основний капітал за січень-березень 2012 року зріс на 5081 тис. грн. або у 5,5 рази. і станом на 01.04.2012 року склав 6201 тис. грн.

З метою розвитку малого підприємництва в районі та відповідно залучення інвестиційних ресурсів в районі було презентовано інвестиційний фонд "Буковина", який надає фінансування під реалізацію проектів підприємцям, які будуть реалізовувати їх на території району.

З метою збільшення інвестування в індивідуальне житлове будівництво в районі розроблено та затверджено програму індивідуального житлового будівництва на селі "Власний дім" на 2012-2015 роки.

В районі продовжується реалізація другої фази проекту ПРООН "Місцевий розвиток орієнтований на громаду", наразі написані мікропроектні пропозиції та розроблені проектно-кошторисні документації.

Стан автошляхів району є першочерговим питанням, яким опікується райдержадміністрація. Протягом звітного періоду проводяться ремонтні роботи по вулицях селища І.Франка та Мешкова, продовжено роботи з відновлення зруйнованого стихією моста, що сполучає вулиці Українську і Меняшкіна. Розпочато роботи з проведення капітальних ремонтів мостів в селах Плоска, Шепіт, Сергії. Визначено ряд об'єктів, які потребують капітального або ж поточного ремонту, вивчено джерела фінансування по дорогах комунальної власності.

Розпочато будівництво загальноосвітньої школи в селі Усть-Путила. Проводились роботи з реконструкції будівлі районного відділу РВ УМВС в Чернівецькій області, здійснювалися роботи з будівництву приміщення податкової інспекції в селищі.

Пенсійні надходження

За перше півріччя 2012 року до бюджету Пенсійного фонду району надійшло

19090 тис. грн., що на 745,05 тис. грн., або на 4% більше ніж заплановано та на 12,3% більше ніж за аналогічний період минулого року, що свідчить про позитивну тенденцію до зростання темпів приросту власних надходжень.

Протягом першого півріччя 2012 року загальний обсяг видатків бюджету Пенсійного фонду, у порівнянні з аналогічним періодом минулого року, збільшився на 4136,2 тис. грн., або на 10,2% та склав 44524,6 тис. грн. Виплату пенсій, з урахуванням проведених перерахунків, здійснено в повному обсязі.

Заробітна плата та зайнятість населення

На особливому контролі перебуває пи-

тання своєчасної виплати заробітної плати. У результаті, станом на 01.07.2012 року, заборгованість із виплати заробітної плати відсутня.

Станом на 01.07.2012 року на обліку в службі зайнятості перебувало 727 осіб, з яких 705 отримали статус безробітного. Отримували допомогу по безробіттю 530 осіб.

За сприяння Центру зайнятості протягом січня-червня 2012 року працевлаштовано 223 особи.

Упродовж першого року в районі створено 139 нових робочих місця, що становить 51,5% до завдання на 2012 рік.

СТАТИСТИКА, ФАКТИ, ПОДІЇ

ІННОВАЦІЇ В НОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ

Наприкінці липня було проведено короткотерміновий семінар для працівників, які ведуть кадрові питання апарату райдержадміністрацій, структурних підрозділів облдержадміністрації та райдержадміністрацій. Семінар відкрили Голова Національного агентства України з питань державної служби ТОЛКОВАНОВ В'ячеслав Вікторович, начальник Управління державної служби Голодержслужби України в Чернівецькій області МУНТЯНУ Аркадій Павлович та директор Центру ЯРМИСТИЙ Микола Васильович.

У своєму виступі Толкованов В.В. інформував про нове законодавство з питань державної служби, розроблення Національним агентством, на виконання Національного плану дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава", проектів нормативно-правових актів для впровадження з 1 січня 2013

року Закону України "Про державну службу" в новій редакції.

Слухачі прослухали такі основні теми: «Розробка профілів професійної компетентності посад державної служби», «Управління державною службою в державному органі: організація роботи та функції», «Організація роботи та функції служби персоналу», «Вимоги до організації та проведення підвищення рівня професійної компетентності державного службовця», «Зміни у системі оплати праці державних службовців, інших складових соціального захисту та методів стимулювання», «Дисциплінарна відповідальність державних службовців. Захист державних службовців від незаконних дій керівників».

Семінар проводили: Якімчук Д. В. – головний спеціаліст з питань впровадження ЛС «Картка» Управління державної служби Голодержслужби України в Чернівецькій обл., Купчанко В. Г. – головний спеціаліст – юрисконсульт Управління державної служби Голодержслужби України в Чернівецькій обл., Леньков М.І. – заступник начальника Управління державної служби Голодержслужби України в Чернівецькій обл., Петрюк С. М. – головний спеціаліст, бухгалтер Управління державної служби Голодержслужби України в Чернівецькій обл.

Геннадій ФЕДОРЯК,

голова ПАТ «Чернівцігаз»

ЛЮДИ ВКЛАЛИ ВЛАСНІ КОШТИ У ГАЗИФІКАЦІЮ

Ефективно керувати підприємствами-гігантами під силу не усім. Адже справжній керівник відповідає за результат і перед колективом, і перед клієнтами, і перед власниками. Раніше скромне ПАТ «Чернівцігаз» останнім часом стало одним з найбажаніших місць роботи для чернівчан, а послуги, котрі воно надає – дійсно якісними.

- Геннадію Дмитровичу, «Чернівцігаз» - підприємство-гігант, котре з неперороткого велетня останнім часом перетворюється в успішного гравця ринкової економіки. За рахунок чого вдаються такі перетворення?

- Сьогодні «Чернівцігаз» - публічне акціонерне товариство. Акції поділені на три частини: одна належить фізичним, інша - юридичним особам, державна частка складає 20 відсотків. В успішній роботі підприємства зацікавлені усі, адже від цього залежить чи буде блакитне паливо в оселях та на підприємствах. Кілька років тому акціонери чітко зрозуміли, що підприємство потрібно змінювати. Мене обрали керівником правління у лютому 2011 року. Коли я очолив «Чернівцігаз», то воно працювало на невеличкому клаптику Чернівецької області. Колектив складався з 450 людей, котрі мали триденний робочий тиждень і отримували мізерні кошти. Збитковість на той час складала 36 млн. гривень! Я розробив свій план дій та презентував його перед працівниками та акціонерами. Першочерговим завданням стало розширення території діяльності підприємства. Звичайно для цього потрібно було збільшувати кількість працюючих, піднімати заробітні плати. Вже за перший рік роботи я показав, як підприємство може до-

сягти фінансового успіху. Сьогодні на «Чернівцігаз» працює 1450 людей, середня заробітна плата – 2600 гривень. Крім того, менш ніж за два роки моїй команді вдалося зменшити збитковість до 6 млн. гривень. Можна вважати, за 2 роки я заробив для підприємства 30 млн. гривень! Усі розуміють, що таке потужне підприємство відразу підняти з колін неможливо, але акціонери бачать реальний результат, ми рухаємося у правильному напрямку.

- Все ж таки, у чому секрет успіху? Невже з вашим приходом робітники стали краще працювати?

- Працівники стали отримувати значно більші заробітні плати, а відповідно й працювати краще. Хоча справа тут, не лише у цьому. В сучасному економічному світі результат більше ніж на половину залежить від правильного, ефективного менеджменту, управління. Навіть якщо підприємство виготовляє чудову продукцію, то воно не буде успішним, якщо не вмітиме її продавати, рекламувати серед «потрібних» людей. Так само й область, район чи будь-який населений пункт повинен мати людину, котра лобюватиме інтереси на найвищому рівні. Інакше усі спроби покращити життя будуть марними.

- У Глибоцькому та Герцаївському ра-

йонах селяни настільки хотіли мати голубе паливо в своїх оселях, що вже навіть проклали газові труби до них. А підвідного газопроводу у них як не було, так і немає. За законом через 2 роки перебування труб у землі без тиску їх вже не можна експлуатувати...

- Це дійсно велика проблема! Є села, де вже цілком прокладені всі розподільчі газопроводи. Тобто села газифіковані зсередини повністю, а підвідного газопроводу немає. Більше того, люди робили це все за власні кошти, вклали по 5-7 тисяч гривень! Загальна кількість грошей, котрі люди вклали у газопроводи у двох районах – більше 80 млн. гривень! За законодавством взагалі-то

Бесіда про газифікацію з мешканцями Глибоцького району та місцевим головою РДА

не можна було будувати розподільчий газопровід, поки нема підвідного до села. Але знайшлися недобросовісні підприємці з Тернопільської, Львівської, Чернівецької областей, котрі наговорили людям, що газ у них скоро буде й треба бути готовими до цього. Наші люди повірили, вклали гроші, а тепер страждають і не знають, де знайти винних. А за нинішнім законом, дійсно, труби у землі

Обговорення питання газифікації Остриці з секретарем Чернівецької міської ради Віталієм Михайлішиним

без тиску не можна тримати більше двох років. Уявляєте ситуацію, коли ми прокладемо у село газ і скажемо людям, що їхні труби треба розривати?! Ситуація насправді дуже складна. Можливо, вдасться вибірково вирізати труби, зробити експертизу в Інституті Патона та отримати дозвіл на експлуатацію.

- **Вам вдалося розібратися з гострим «Острицьким» питанням?**

- Ситуація з газифікацією села Остриця Герцаївського району на слуху вже не перший рік. Дивовижно, але село, котре знаходиться відразу за межею Чернівців не має газу. Люди вимушені рятуватися допотопними методами наших прадідів. Підготувавши загальну фахову оцінку ситуації, я повідомив міську владу про те, що місто не понесе жодних втрат, якщо до його системи газопостачання підключиться Остриця. Тиск у місті не впаде, а мешканці багатостраждального села нарешті отримають тепло в оселі. Порозуміння з усіх проблемних питань з паном Михайлішиним знайдено. Вже реалізували заплановане. 18 жовтня в Остриці з'явився газ!

СТАТИСТИКА, ФАКТИ, ПОДІЇ

З МЕТОЮ ЗМІЦНЕННЯ ДОБРОСУСІДСЬКИХ ВЗАЄМИН

Офіційна делегація Чернівецької області відвідала м. Ясси (Румунія), де в рамках відзначення Дня міста відбулося урочисте підписання угоди про співпрацю між Чернівцями та Яссами. За словами заступника голови Чернівецької обласної ради Валентина Маніліча, втілення в життя положень угоди сприятиме розвитку взаємовигідних

взаємин та обміну досвідом у багатьох галузях економіки, соціальній та гуманітарній сферах.

Буковинці мали зустріч з керівництвом мерії м. Ясси та президентом торгово-промислової палати, побували в найбільшому ВНЗ Румунії – Яеському університеті та взяли участь у заходах в рамках святкування Дня міста.

Деомид ШОВА,

голова Новоселицької районної ради

ПРО РОБОТУ НОВОСЕЛИЦЬКОЇ РАЙОННОЇ РАДИ

Наполегливий та послідовний пошук механізмів вирішення соціально-економічних проблем сьогодення – основні критерії керівної роботи голови Новоселицької районної ради Деоміда Федоровича Шови. Зокрема, він вважає, що дієздатне місцеве самоврядування – це захист правових інтересів виборців та відповідність роботи ради головним принципам Європейської Хартії місцевого самоврядування.

З урахуванням пропозицій депутатського корпусу, районної державної адміністрації, міської та сільських рад, організацій, установ, підприємств та інтересів виборців впродовж 2012 року на пленарних засіданнях ради прийнято понад 70 різнопланових рішень, які стосуються охорони здоров'я, освіти, культури, спорту, агропромислового комплексу, промисловості, фінансового та соціального забезпечення. Це дозволило стабільно фінансувати бюджетні установи, своєчасно контролювати і впливати на ситуацію в різних сферах життєдіяльності району та вирішувати нагальні проблеми, що хвилюють жителів Новоселиччини. Активно втілюється в життя затверджений сесією Стратегічний план «Економічного розвитку Новоселицького району на 2012-2016 роки», впроваджуються заходи Програми ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», в рамках якої вже підписані угоди на участь в даному проекті Новоселицької міської ради, Рокитненської, Ванчиковецької та Костичанівської сільських рад (передбачається залучення інвестицій в сумі 640 тис. грн.). Налагоджена співпраця з сусідніми державами, так в рамках транскордонного співробітництва Україна-Румунія-Молдова в районі реалізуються транскордонні проекти:

«Підвищення безпеки життєдіяльності населення в долині річки Прут на прикордонній території з Румунією та республікою Молдова», «Транскордонне співробітництво для зменшення впливу відходів на навколишнє середовище в Україні, Молдові та Румунії». Новоселицька міська рада вже отримала перший транш із запланованих коштів.

Суттєво розширено мережу аптечних кіосків у населених пунктах району для обслуговування пільгових категорій населення.

Спільні зусилля районної ради та ра-

Костичани, реабілітаційний центр

йонної державної адміністрації дозволили ввести в дію Центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів, створений на базі комуналь-

Магальська ЗОШ

ної установи «Дільнична лікарня с. Костичани», що фінансується повністю з районного бюджету; своєчасно здати в експлуатацію прибудову учбового блоку на 9 класів Магальської ЗОШ (вартість будівництва складає близько 14 млн. грн.).

Найближчим часом буде відкрито Будинок стаціонарного відділення для проживання людей літнього віку в селі Стальнівці, реконструкція якого ведеться за кошти місцевого бюджету. Водночас, вживаються посилені заходи щодо прискорення робіт у пологовому відділенні комунальної установи «Новоселицька центральна районна лікарня», розпочато будівництво Рідківської ЗОШ, ведеться ремонт спортивної зали Боянської ЗОШ тощо.

Розпочато підготовчі заходи зі створення районного Центру первинної медико-санітарної допомоги як окремої юридичної особи, до якої увійдуть амбулаторії загальної практики сімейної медицини, фельдшерсько-акушерські та фельдшерські пункти, що дозволить суттєво поліпшити якість медичного обслуговування населення.

Активно ведеться робота з проведення в м. Новоселиця Міжнародного пісенного фестивалю молодих виконавців «Від Черемошу до Прута», який відбудеться з 5 по 8 вересня поточного року за участю відомих українських та зарубіжних зірок естради. Спільно з депутатами обласної ради проведено Всеукраїнський фестиваль дитячої та юнацької творчості «Долина надій-2012», районний кастинг західноукраїнського етапу конкурсу краси «Княгиня України 2012».

Стальнівці, будинок людей літнього віку

Позитивним зрушенням в сфері міжнародного обміну є досягнення домовленостей про співпрацю між Новоселицьким районом та Ніспорянським (Республіка Молдова). Депутати районної, міської та сільських рад активно беруть участь в акціях «Милосердя». Так, до 26-річчя трагедії на ЧАЕС перераховано кошти Міжнародній Громадській організації «Врятуємо дітей Європи» на лікування дітей-інвалідів, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, здійснюється безкоштовна передплата районного часопису «Слово правди» ветеранам війни та малозабезпеченим родинам.

Значна увага приділяється розвитку спорту на Новоселиччині. Зокрема рішенням районного парламенту присвоєні щомісячні стипендії 8-ми кращим спортсменам району, серед яких Наталія Лупу, учасниця цьогорічної олімпіади в Лондоні.

У 2012 році урочисто відкрито низку меморіальних дошок пошани і пам'яті видатних земляків, а також закладено перший камінь та виділені кошти в сумі 30 тис. грн. для встановлення пам'ятника учасникам бойових дій в Афганістані. З ініціативи депутатів відкрито сільський музей у Маршинцях та налагоджено належне функціонування історико-краєзнавчого шкільного музею в

Костичанах.

Має місце позитивна співпраця з районною радою учнівського самоврядування, для якої перші особи та депутати районної ради є добрими порадиниками.

Активізовано роботу районного об'єднання Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад, що дозволяє не тільки своєчасно впливати та вирішувати соціально-економічні проблеми населених пунктів, а й порушувати окремі питання, які виникають в роботі органів місцевого самоврядування, практично на державному рівні. Поряд з цим, районна рада в особі її голови представляє інтереси громади Новоселиччини в Асоціації органів місцевого самоврядування Чернівецької області.

З метою забезпечення підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня працівників органів місцевого самоврядування та депутатів постійно проводяться семінари-практикуми, зорганізовані фахівцями регіонального Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації і управління державної служби Голодержслужби у Чернівецькій області.

Загалом, районна, міська та сільські ради району доводять свою спроможність працювати продуктивно. І це завдяки простому, але досить надійному правилу: протистояти усім негараздам можна тільки, об'єднавши зусилля - всіх і кожного зокрема. Адже тільки виступаючи «єдиним фронтом» за інтереси територіальної громади, можна досягнути суттєвих результатів.

СТАТИСТИКА, ФАКТИ, ПОДІЇ

Долали етнонаціональні стереотипи

Необхідним інструментом для гармонізації міжетнічних взаємин представників понад 70 етносів, що проживають у прикордонній та поліетнічній Чернівецькій області постає подолання негативних етнонаціональних та етнорегіональних стереотипів взаємного сприйняття та утвердження етнічної солідарності. Подібну мету мав телевізійний проект, реалізований Благодійним фондом «Суспільні ресурси та ініціативи» спільно з ТОВ «Телерадіокомпанія «А.С.С.» за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження». Впродовж року щотижня у програмі «ЧАС НОВИН ЧЕРНІВЦІ» на 5

каналі виходили в ефір інформаційно-аналітичні матеріали телевізійної рубрики, присвяченої вихованню та підтримці міжетнічної толерантності у суспільстві. Першого жовтня завершився проект, у рамках якого було реалізовано 50 сюжетів, які після випуску в ефір розміщалися в

Інтернеті, що дозволяло і дозволяє багатьом особам, навіть тим, хто проживає далеко за межами Чернівецької області та України, подивитися сюжети і висловити своє ставлення до цих питань.

У сюжетах викривалися певні стереотипи, демонстрували механізми їх формування, та спрямування, спростовувалися та доводилася їх безпідставність.

Проект сприяв гармонізації міжетнічних, міжрегіональних і навіть міждержавних відносин у нашому регіоні.

Тетяна КОШКЕР,

заступник начальника Чернівецького міського управління юстиції

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ГРОМАДЯН НА ЗВЕРНЕННЯ

У сучасному світі рівень правового захисту прав і свобод людини і громадянина є ключовим показником демократизму суспільства і держави. У демократичній, правовій державі кожне право особи, закріплене належним чином, забезпечується всією повнотою влади.

Адміністративно-правовий захист прав, свобод та законних інтересів громадянина являє собою сукупність застосовуваних у порядку, врегульованому нормами адміністративного права, засобів, спрямованих на здійснення уповноваженими на те органами (посадовими особами), а також особами та громадянами відповідних процесуальних дій (процедур). Останні спрямовані на припинення незаконного посягання на права, свободи та інтереси громадян; ліквідацію будь-яких перешкод, що виникають при їх здійсненні; визнання або підтвердження, поновлення та примусове виконання прав, невиконаних або неналежним чином виконаних обов'язків з притягненням винної особи до відповідальності.

Особливе місце в системі засобів захисту прав, свобод та законних інтересів громадян посідає реалізація їх права на звернення.

Відповідно до статті 40 Конституції України усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк. Дана норма Конституції України є основою для вирішення питання про обсяг та зміст правового регулювання відносин щодо розгляду звернень громадян.

Сьогодні існує певна правова база для

практичної реалізації громадянами наданого їм Конституцією України права як вносити в органи виконавчої влади пропозиції щодо поліпшення їх діяльності, так і оскаржувати дії та рішення посадових осіб державних та громадських органів.

Закон України «Про звернення громадян» від 02 жовтня 1996 року № 393/96-ВР (далі Закон), закріплює та регулює питання практичної реалізації громадянами права вносити в органи державної влади, об'єднання громадян відповідно до їх статуту пропозиції про поліпшення їх діяльності, викривати недоліки в роботі, оскаржувати дії посадових осіб, державних і громадських органів. Закон забезпечує громадянам України можливості для участі в управлінні державними і громадськими справами, для впливу на поліпшення роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, для відстоювання своїх прав і законних інтересів та відновлення їх у разі порушення.

Ці питання регулюються також Указами Президента України від 07 лютого 2008 року № 109/2008 «Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування», від 31 липня 2004 року № 854 «Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», постановою Ка-

бінету Міністрів України від 30 листопада 2011 р. № 1242 «Про затвердження Типової інструкції з діловодства у центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади», іншими актами Кабінету Міністрів України, а також низкою нормативно-правових актів центральних органів виконавчої влади.

Усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк.

Види звернень:

Звернення громадян можуть містити, зокрема, пропозиції про поліпшення діяльності державних і громадських органів, викривати недоліки в їх роботі, скарги на дії посадових осіб тощо.

Зміст і характер звернення визначається його видом:

- зауваження і пропозиції;
- заява або клопотання щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних і особистих прав і законних інтересів;
- скарга про порушення прав та інтересів.

Форми звернень:

Звернення може бути усним або письмовим.

Усне звернення громадянин викладає на особистому прийомі і посадова особа записує його в журналі (книзі) прийому. При цьому реєструється прізвище, ім'я та по батькові відвідувача, його адреса, суть питання, прізвище особи, яка веде прийом, і результати розгляду звернення.

Наприкінці прийому громадянину повідомляється про прийняте за зверненням рішення або, якщо вирішення питання належить до компетенції іншого органу, громадянину мають посприяти у визначенні цього органу, його місцезнаходження, телефонів тощо.

Якщо заява або скарга не можуть бути вирішені на особистому прийомі, вони виклада-

ються в письмовій формі і далі розглядаються в тому ж порядку, що й письмові.

Письмове звернення надсилається поштою або передається громадянином до відповідного органу, установи особисто або через уповноважену ним особу, якщо повноваження цієї особи оформлені відповідно до чинного законодавства.

Про результати розгляду громадянину може повідомлятися в письмовій або усній формі (за його бажанням).

Складання звернень:

Текст звернень, а також рішень і відповідей на них складається українською або іншою мовою, прийнятною для сторін.

Для того, щоб звернення могло бути розглянуте, і на нього було дано відповідь, воно має бути грамотно складене, тобто мати всі необхідні складові частини (реквізити).

У зверненні обов'язково мають міститися:

- прізвище, ім'я, по батькові громадянина, що звернувся;
- місце його проживання;
- суть порушеного питання;
- зауваження, пропозиції, заяви або скарги, прохання або вимоги.

На письмовому зверненні також обов'язково ставиться підпис заявника (заявників) із зазначенням дати. Не підписане звернення або підписане таким чином, що з нього неможливо встановити авторство, вважається анонімним і не підлягає розгляду.

До звернень можуть додаватися різні довідкові матеріали в оригіналах або копіях.

Звернення, оформлене без дотримання перелічених вимог, повертається заявнику з відповідними роз'ясненнями, як правило, не пізніше ніж через 10 днів із дня його надходження.

Звернення, що не підлягають розгляду і вирішенню:

Усі звернення, оформлені належним чином і подані у встановленому порядку, підлягають обов'язковому прийняттю і розгляду.

Розгляду не підлягають:

- письмові звернення, у яких не зазначено обов'язкові реквізити і немає підпису автора (авторів);

- повторні звернення до одного й того ж органу від одного й того ж громадянина з одного й того ж питання, якщо перше вже було вирішено по суті, а також скарги на оскаржувані рішення і звернення осіб, визнаних судом недієздатними.

Рішення про припинення розгляду такого звернення приймає керівник органу, про що повідомляється особі, яка подала звернення.

Забороняється відмова в прийнятті та розгляді звернення з посиланням на політичні погляди, партійну належність, стать, вік, віросповідання, національність громадянина, незнання мови звернення.

Строки розгляду звернень громадян:

Практично всі звернення повинні розглядатися і вирішуватися не довше одного місяця з дня їх надходження. А граничний строк розгляду звернень, що не потребують додаткового вивчення, вдвічі менший – не більше 15 днів із дня їх одержання.

Якщо в місячний строк вирішити порушені у зверненні питання неможливо, керівник відповідного органу, підприємства, установи, організації або його заступник устанавлюють необхідний строк для його розгляду, про що повідомляється особі, яка подала звернення.

При цьому загальний строк вирішення питань, порушених у зверненні, не може перевищувати сорок п'ять днів.

Як оскаржити бездіяльність органів державної влади та їх посадових осіб?

Статтею 16 Закону України “Про звернення громадян” передбачено, що скарга на дії чи рішення органу державної влади, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, об'єднання громадян, засобів масової інформації, посадової особи подається у порядку підлеглості вищому органу або посадовій особі, що не позбавляє громадянина права звернутися до суду відповідно до чинного законодавства, а в разі відсутності такого органу або незгоди громадянина з прийнятим за скаргою рішенням - безпосередньо до суду.

Громадянин може подати скаргу особисто або через уповноважену на це іншу особу. Скарга в інтересах неповнолітніх і недієздатних осіб подається їх законними представни-

ками.

Скарга в інтересах громадянина за його уповноваженням, оформленим у встановленому законом порядку, може бути подана іншою особою, трудовим колективом або організацією, яка здійснює правозахисну діяльність.

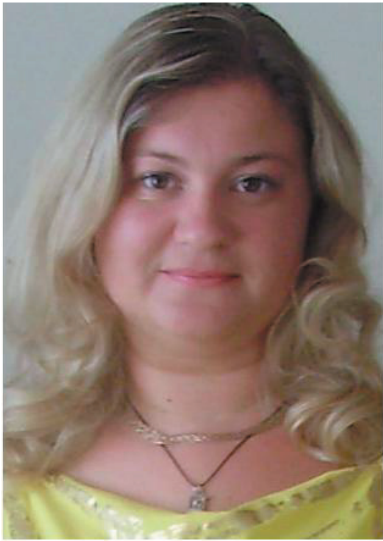
До скарги додаються наявні у громадянина рішення або копії рішень, які приймалися за його зверненням раніше, а також інші документи, необхідні для розгляду скарги, які після її розгляду повертаються громадянину.

Особи, винні у порушенні Закону, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність, передбачену законодавством України.

Громадянин за подання звернення, яке містить наклеп і образи, дискредитацію органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та їхніх посадових осіб, керівників та інших посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності, заклики до розпалювання національної, расової, релігійної ворожнечі та інших дій, несе відповідальність, передбачену чинним законодавством.

Контроль за дотриманням законодавства про звернення громадян відповідно до повноважень кожного з них покладено Законом на Верховну Раду України, народних депутатів України, Президента України, Кабінет Міністрів України, Уповноваженого з прав людини Верховної Ради України, Верховну Раду Автономної Республіки Крим, обласні, Київську та Севастопольську міські, районні, районні в містах Києві та Севастополі державні адміністрації, сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі комітети, депутати місцевих рад, а також міністерства, інші центральні органи виконавчої влади щодо підпорядкованих їм підприємств, установ та організацій.

У свою чергу, нагляд за дотриманням законодавства про звернення громадян здійснюється Генеральним прокурором України та підпорядкованими йому прокурорами. Відповідно до наданих їм чинним законодавством повноважень вони вживають заходів до поновлення порушених прав, захисту законних інтересів громадян, притягнення порушників до відповідальності.

Наталія КАЗИМИР,

*начальник відділу правової роботи,
правової освіти та систематизації
законодавства Чернівецького міського
управління юстиції*

ДЕНЬ ПРАВ ЛЮДИНИ. ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ – МОРАЛЬНИЙ КОДЕКС ЛЮДСТВА

Протягом ХХ століття сталася низка подій, які надовго, а можливо – і назавжди залишаться в пам'яті людства, в його історії. Однією з таких подій було прийняття 10 грудня 1948 р. в Парижі Генеральною Асамблеєю ООН Загальної декларації прав людини. Дата прийняття Загальної декларації щорічно відзначається у всьому світі, як Міжнародний день прав людини.

Історія свята починається з 1950 року, коли Генеральна Асамблея ООН (Резолюція № 423-V) запропонувала всім державам і зацікавленим організаціям відзначати 10 грудня як День прав людини. Саме цього дня з'явився перший міжнародний документ, в якому були задекларовані права людини. Більшість держав світу та міжнародних організацій офіційно визнали це свято й стали проводити відповідні заходи.

У всіх народів завжди існували моральні та правові кодекси на захист людської гідності, які визначали межі втручання державної влади у життя простої людини. Але зазвичай відносини у площині «влада – людина» були об'єктивно нерівними. Запровадження єдиної міжнародної системи захисту прав людини стало одним із найважливіших завдань.

До поняття «Права людини» людство прийшло не відразу. Вперше про права особистості заговорили французькі просвітителі Вольтер і Жан Жак Руссо. Прошло ще майже два сторіччя, перш ніж людство дозріло до поняття і прийняття загального кодексу прав людини. 10 грудня 1948 року Організація Об'єднаних Націй прийняла Загальну декларацію прав людини, що проголошує права особистості, цивільні і політичні права і свободи (рівність всіх перед законом, право кожного на свободу

і особисту недоторканність, свободу совісті та інші).

Питання про необхідність розробки декларації прав людини було підняте США в ході роботи над Статутом Організації об'єднаних Націй у 1943-1945 році. Саме в цей період проблема створення механізму міжнародного захисту в області прав людини стала дуже актуальною, причини цього були згодом сформульовані в Преамбулі Загальної декларації прав людини.

Підготовка Загальної декларації прав людини відбувалася в умовах складної дипломатичної боротьби, а її ухвалення було результатом розгляду і погодження різних поглядів і точок зору. Виявлялось це у тому, що західні держави орієнтувалися на Французьку декларацію прав людини і громадянина 1789 р., Конституцію США 1787 р. та інші документи, що проголошують природний характер прав і свобод людини, які належать кожному з моменту народження.

У Декларації заявлено, що всі люди мають рівні права, які не залежать від їх особливих відмінностей і від різниці в політичних системах їх країн. Декларація не носить обов'язкового характеру. В основу документа були покладені всі напрацювання людської думки, які були на

той момент у даному питанні. Це був перший досвід колективної розробки універсального документа з прав людини.

Загальна декларація прав людини спонукала людство до розробки та укладення численних конвенцій, декларацій та протоколів з прав людини: у 1948 р. було ухвалено Конвенцію про попередження злочину геноциду та покарання за нього, в 1949 р. — Женевські конвенції про захист прав людини під час збройних конфліктів, 1950 р. — Європейську Конвенцію захисту прав людини та основних свобод, 1959 — Декларацію прав дитини, в 1966 р. — пакти про права людини тощо. Також було створено різноманітні установи та посади для більш об'єктивного дотримання державами прав людини - Комісія ООН з прав людини та Уповноважений з прав людини.

Принципи Загальної декларації було взято багатьма державами до уваги при створенні Основного закону — Конституції. Під словосполученням «права людини» зазвичай мають на увазі відносно невеликий набір прав і свобод, їх ще називають фундаментальними правами та свободами, без дотримання яких неможливе нормальне існування та розвиток людини в суспільстві. Часто їх також називають конституційними правами, тобто такими, що закріплені в конституціях держав; саме у відношенні цих прав і свобод встановлюються міжнародні стандарти прав людини та їхнє дотримання перевіряється міжнародними правозахисними організаціями. Перелік таких прав даний у Загальній декларації прав людини.

Спираючись на міжнародно-правові стандарти, проголошені в Декларації, у 1996 році Верховна Рада України прийняла Конституцію України. В ній зазначено, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Конституція України — основний Закон нашої держави — увібрала фундаментальні положення Декларації, зокрема, щодо верховенства прав людини, рівності і непорушності її прав, права людини на свободу і особисту недоторканість, на достатній рівень життя тощо. За оцінкою експертів, положення Конституції України повною мірою відповідають Загальній декларації прав людини.

Гідний внесок у становлення прогресив-

них уявлень про права людини зробив український народ. Ним була створена низка яскравих взірців правової думки і нормотворення, у яких отримали своє втілення такі найвищі суспільні цінності, як законність, свобода, рівність, повага до особи та ін. Чимало демократичних інститутів і гуманітарних ідей (народовладдя, відмова від смертної кари, віротерпимість, виборність суддів тощо) дістали розвитку саме на території України. Суттєво вплинуло на подальший розвиток прав і свобод людини і громадянина в Україні її прийняття 9 листопада 1995 р. у члени Ради Європи. Наша країна, ставши членом цієї організації, приєдналася до великої кількості відповідних багатосторонніх європейських конвенцій та взяла на себе конкретні зобов'язання щодо імплементації їх норм у національне законодавство.

Закони України надають усім громадянам у випадку порушення їхніх прав і свобод або незгоди з діями органів влади і посадових осіб, звертатися в судові інстанції. Ст. 55 Конституції говорить, що права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Також кожний громадянин має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Після використання всіх національних засобів правового захисту громадяни мають право звертатися за захистом своїх прав і свобод у відповідні міжнародні судові установи або міжнародні організації, членом або учасником яких є Україна. Крім цього, кожний має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушення і протиправних зазіхань.

Ідея прав людини визначає стан відносин держави з людьми лише тоді, коли для цього сформується потужна суспільна вимога. Адже права людини шануються в першу чергу тому, що їх визнає суспільство, а не лише тому, що їх проголошують уряди.

Ураховуючи важливе значення правової освіти в дальшій розбудові України як правової держави, вихованні у громадян поваги до закону і прав людини Президентом України відповідно до Указу від 8 грудня 2008 року № 1149/2008 започатковано проведення Всеукраїнського тижня права, метою якого є виховання

у громадян поваги до закону і прав людини.

Цей тиждень потрібно розглядати як можливість накреслити плани для подальшої роботи, а її більш ніж достатньо для всіх: від пересічного громадянина, який мусить відстоювати свою гідність щодня, до Президента держави – гаранта прав і свобод громадян, від правоохоронців, що зобов'язані захищати охоронювані законом права та інтереси громадян, до законодавців, які повинні приймати закони в інтересах всього суспільства, а не окремих.

Всеукраїнський тиждень права ініційовано 21 травня 2008 року Координаційною радою молодих юристів України при Міністерстві юстиції України. Завдяки підтримці Президента України (Указ Президента України від 8 грудня 2008 року № 1149/2008) Тиждень права має статус державного. Сьогодні цей форум носить характер національної правової традиції та включає у себе цілу низку заходів, акцій, конкурсів тощо. Всеукраїнський тиждень права проводиться щороку в тиждень, що включає 10 грудня – День прав людини, який відзначається в пам'ять проголошення Генеральною Асамблеєю ООН у 1948 році Загальної декларації прав людини.

У рамках проведення Всеукраїнського тижня права, який відбувся з 10 по 16 грудня 2012 року, у місті Чернівці було проведено низку заходів.

Під час цього масштабного загальнонаціонального правового форуму кожен правник чи правнича інституція зробили безпосередній внесок на благо суспільства, співгромадян. Тиждень права був спрямований на утвердження в Україні правової держави, на підняття рівня правової культури, поваги до найвищих цінностей, які охороняються правом.

Тиждень права став широкомасштабним правовим заходом, який проводився в місті. Він узагальнив собою цілу низку соціально-значимих заходів. Їхня відкритість дала змогу долучитися до участі у проекті всім бажаючим: як у статусі гостя, безпосереднього учасника чи члена організаційної групи, так і ініціатора проведення того чи іншого заходу, акції чи конкурсу, благодійника чи мецената проекту.

При проведенні Загальноукраїнського «Тижня права» у м. Чернівці, приуроченого

прийняттю Загальної декларації прав людини (ухвалена Генеральною асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року) та Міжнародного дня прав людини (відзначається щороку 10 грудня) міське управління юстиції у Чернівецькій області взяло участь у заходах з обговорення нагальних правоосвітніх проблем та їх вирішення за участі представників органів влади, провідних правників м. Чернівці, науковців, юристів-практиків, представників навчальних закладів і юридичних клінік міста, громадськості.

З нагоди традиційного «Всеукраїнського тижня права» у листопаді-грудні Чернівецьким міським управлінням юстиції проведено низку заходів, метою яких було роз'яснення та надання громадянам правової допомоги щодо захисту прав людини.

Цьогорічна акція охоплювала не лише тиждень, що включає 10 грудня – Міжнародний День прав людини (з нагоди якого в Україні було започатковано щорічне проведення «Тижня права»), а тривало протягом двох місяців.

Так, у листопаді-грудні поточного року в засобах масової інформації розмішувалися правові коментарі, консультації, роз'яснення, в яких працівники державних органів та установ, а також органів юстиції міста (міське управління юстиції, відділи державної виконавчої служби, відділ державної реєстрації актів цивільного стану реєстраційної служби, відділ легалізації об'єднань громадян реєстраційної служби Чернівецького міського управління юстиції та державні нотаріальні контори міста), порушували актуальні питання прав людини, надавали відповіді на запитання читачів цих видань тощо.

Безпосередньо у «Тиждень права», який тривав з 10 по 16 грудня, відбулися заходи, під час яких громадяни змогли особисто отримати роз'яснення та безоплатну правову допомогу з питань захисту прав людини.

Зокрема, надавались консультації щодо порядку звернення та виконання рішень Європейського суду з прав людини, безоплатні юридичні консультації. Проведені й інші соціально-значимі заходи, такі як майстер-класи провідних юристів, конкурси та уроки з прав людини в навчальних закладах тощо.

Володимир ШТЕФУРЯК, депутат Чернівецької міської ради

ХОЧУ, ЩОБ НАШІ ДІТИ ЗАЙМАЛИСЯ СПОРТОМ, А НЕ КОЛОЛИСЯ У ПІД'ЇЗДАХ

Щодня о пів на 9 біля його будинку у Садгорі (саме там він пройшов у міську раду по мажоритарному округу) збираються люди, котрим потрібна допомога. За словами мешканців Садгори Володимир Васильович завжди вислуховує їх та допомагає. До того ж підтримує не лише добрим словом та обіцянкою, як це полюбують політики, а конкретною справою.

– Зрештою, я зовсім не політик, а такий самий чернівчанин, як інші. Просто коли є можливість, намагаюся допомагати людям! Саме для цього й став депутатом. Адже одного бажання допомагати іноді замало – потрібні певні повноваження. А лобіювати чийсь інтереси чи заробляти на депутатстві не збираюся. Це моя громадська позиція, а заробляти я навчився без цього. Саме заробляти, а не красти

– *Які плани на майбутнє? Як реалізуватимете свої громадські позиції?*

– Нещодавно 10-річний хлопчик підійшов до мене й попросив цигарку. Це дуже налякало мене! Однак, я не – боягуз, тому вирішив, що цього потрібно не боятися, а боротися з цим! Зараз створюю благодійний фонд, котрий підтримуватиме молодь та спорт. Буду залучати місцевих бізнесменів до участі у цьому благодійному фонді. Потрібно, щоб вони вкладали гроші у фізичний та розумовий розвиток наших дітей, а не лише у нічні клуби.

У нас дуже розумні діти, але держава не надає їм можливості самореалізуватися. Багато хто зацікавлений у тому, щоб наші діти вживали наркотики, алкоголь. Деякі люди (якщо їх можна так назвати) на цьому заробляють.

Я цього не хочу! Я хочу, щоб діти вве-

чері відвідували спортивні секції, наукові гуртки, а не кололися у під'їздах на Гравітоні чи Проспекті. Наші діти повинні стати сильними особистостями й навести лад у нашій країні.

Я ставлюся до спорту по-особливому. У ним займався та займаюся. Моє спортивне минуле вберегло мене від багатьох помилок. Вбереже й наших дітей.

Ми повинні робити усе можливе, щоб спорт та наука стали доступними для всіх! Наприклад, у Австралії троє з чотирьох дітей віком до 5!!! років займаються у спортивних секціях. Зокрема, там найпопулярніше плавання. А у Чернівцях немає практично ЖОД-НОГО басейну. Принаймні такого, після якого не потрібно буде кілька років лікуватися від шкірних захворювань.

А діти, котрі помирають на уроках фізкультури? Винні тут зовсім не вчителі фізкультури, а система, котра робить з наших дітей хворобливих споживачів! Допомога дітям – це навіть не інвестиція у майбутнє, а наш обов'язок.

– *З якими питаннями до Вас найчастіше звертаються?*

– Звертаються з різних приводів. У когось каналізацію прорвало, у когось дах завалився, комусь потрібна юридична консультація...

Відкриття нового спортивного залу для занять рукопашним боєм

SPORTBUK.COM

Моя громадська приймальня розташована на вулиці Котляревського. Не всі знають про неї тому, що вона створена для громадян, а не реклами. Нещодавно прийшли жіночки пенсійного віку, яким Садгирська районна рада виписала штраф за те, що палили сміття. Мене здивувало, що їх не попередили, а відразу оштрафували. Я допоміг їм вирішити цю проблему, але попередив, щоб у майбутньому сміття не палили – не засмічували екологію!

Звернень дуже багато, але за свої кошти всім не допоможеш. Кому можемо – тому допомагаємо! Я не акцентую увагу на якихось

конкретних сферах, мене цікавить загальний рівень життя буковинців, котрі заслуговують на достойне життя!

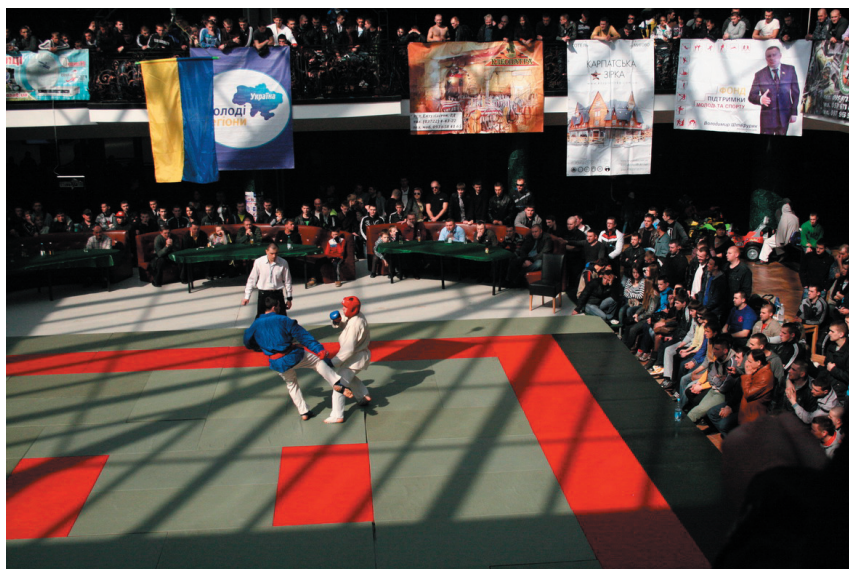
- У чому вбачаєте потенціал економічного розвитку міста Чернівці?

- Калинівський ринок – найкраще джерело фінансів. Там дійсно багато коштів, якщо їх правильно спрямувати – місто активно розвиватиметься!

Наприклад, минулого року Калинівський ринок вже двічі збагачував міську казну на 500 тисяч гривень. Завдяки цьому вдалося продовжити злітну смугу та залишити за нашим аеропортом статус міжнародного.

- Яку рису вважаєте головною для депутатів рад різних рівнів?

- У першу чергу депутати повинні бути порядними, а також – глибоко патріотичними. Я – не лише виходець із Західної України, але й українець! І я цим пишаюся та буду пишатися. Я – патріот. Хочу наголосити на тому, що справжній патріот не той, хто постійно про це говорить, а той, хто щось робить для покращення життя українців.

Андрій ФЕДУК,

доцент кафедри історії України факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, кандидат історичних наук

ВОЛОДИСЛАВ ОПОЛЬСЬКИЙ І «ЗЕМЛЯ ШЕПИНСЬКА»: АДМІНІСТРАТИВНО-УРЯДНИЦЬКА ПОЛІТИКА КНЯЗЯ У 1374 – 1377 РР. (продовження, початок у №2 2012)

Адміністративно-територіальна структура досліджуваного краю напевно була такою самою як і в інших землях «королівства Руського». Відбудовані місцеві замки відігравали роль управлінських центрів округів – «волостей» («*districtus*») [43, с. 73-74; 44, с. 84-86]. Біля цих укріплень поки що не виявлено одночасно з ними існуючих торгово-ремісничих посадів. Тому немає жодних підстав відносити їх до категорії поселень міського типу. Отож, це були, скоріше за все, суто адміністративні та військові центри для навколишніх сіл [17, с. 270-271; 32, с. 92; 34, с. 23]. Для останніх наявність князівських урядників мало важливе значення, оскільки давало можливість безпечно займатися господарською діяльністю. Це дає змогу припустити, що територія «земли Шепинської» у період перебування під протекцією Володислава Опольського була розділена щонайменше на дві волості. Загалом, на прикладі відповідних речових джерел, можна прослідкувати деяке пожвавлення сільського життя на території між Верхнім Прутом та Середнім Дністром, яке через постійну загрозу нападу з боку золотоординців в цьому регіоні майже повністю замерло у другій половині XIII – першій половині XIV ст. [17, с. 259-265]. Водночас місцеве населення повинно було забезпечувати князівських воєвод усім необхідним, про що свідчить значна кількість остеологічного матеріалу, який належав великій рогатій худобі та іншим домашнім тваринам, знайденим під час археологічних робіт в

Зеленолипському замку [31, с. 148].

Можна також стверджувати, що до компетенції місцевих князівських урядників входили функції як адміністративного, так і господарчого й військового характеру. На останній вказують предмети різноманітного озброєння, які у значній кількості виявлено під час розкопок вище названих замків. Тут є металеві пластини від захисних обладунків, десятки залізних наконечників арбалетних стріл, рицарські шпори і стремена [29, с. 204-211]. Вони свідчать, що залоги укріплень склалися з професійних піших воїнів (декілька десятків осіб), які були оснащені модерним озброєнням. Знайдені залізні підкови, скребниці для чищення коней та інші подібні артефакти дають право стверджувати, що в Зеленолипському і Цецинському укріпленнях розміщувалися спеціальні загони вершників (щонайбільше два десятки воїнів), які контролювали територію «земли Шепинської» і захищали її від можливого нападу татарів, котрі й надалі становили загрозу для населення краю [31, с. 148]. Ймовірно, саме воєводство Опольського відігравала важливу роль у захисті шляхів, якими в ці роки пожвавилися торговельні відносини між Львовом та молдавськими містами, передусім Сіретом, який був тоді столицею Молдавії. Піонерами цієї торгівлі були львівські вірмени, яких цікавив не так Сірет, як безпечний шлях у Причорномор'я [22, с. 116; 26, с. 77-78]. Отже, під прикриттям означених замків почав діяти з 1376 р. торговий шлях, який

Портрет воєводи Петра Мушата

www.moldovenii.md

ішов зі Львова через Галич, Коломию і Снятин до Цецина, відтак через Сірет, Сучаву і Тегиною до Білгорода. Львівяни називали цей шлях «волооським» («*via valachica*»), а жителі молдавських міст – «лвовським» [26, с. 68, 72].

Однак сліди пожежі на усіх ділянках оборонної смуги та безладно розкидані предмети озброєння свідчать, що замок в Зеленій Липі згодом було здобуто штурмом з напільного боку, внаслідок якого оборонні споруди були вщент зруйновані [30, с. 59]. Виявлені шматки обгорілого дерева на Цецинській горі також говорять про спробу захопити це укріплення приступом з напільного боку. Проте його, очевидно, було відбито замковою залогою, про що свідчить відсутність згарищ на наступних двох укріплених лініях оборони замку. Ймовірно, ознаки усіх цих поруйнувань можна пов'язувати із великим заворушенням антиугорського спрямування, яке спалахнуло восени 1377 р., внаслідок чого ставленик управителя руського домену Журж був змушений тікати разом з сім'єю до Львова [5, с. 1205; 3, с. 5; 16, с. 155-156; 37, с. 46-47]. Цікаво, що воно співпало по часу з великим

походом військ Людовіка Анжуйського проти литовських князів з династії Гедиміновичів на Волинь, після якого Белзька і Холмська землі були передані королем під управління Володислава Опольського. Не виключено, що саме завдяки цьому повстанню воєводою краю став Петро Мушат (1375-1391 рр.), який молоді роки провів у Литві, де пошлюбив доньку чи близьку родичку князя Ягайла [10, с. 96; 15, с. 64-66; 19, с. 53-54; 39, 312-313].

Крім того, певну участь в означених подіях брали і татари, які надавали допомогу новому молдавському правителю. Зокрема, знахідки на території Зеленолипського укріплення двох наслідувань мідним пулам та двох срібних наслідувань дірхемам Золотої Орди, а також предмети озброєння, аналогії яким фіксуються тільки в монгольських старожитностях, чітко про це говорять [29, с. 110-111]. Водночас дійшли й інші речові свідчення. Так, в урочищі Казавчин над р. Саврань у нинішній Одеській обл. археологами було виявлено золотоординські могили. На намогильному камені одної з них чітко вказується дата – 1377 р. [20, с. 117]. Мабуть, ця знахідка тісно пов'язана з подіями, що відбулися в цей самий час у «земли Шепинської». Можливо, з ними також пов'язана папська булла, котра була адресована в 1378 р. подільському князю Олександру Коріатовичу, названому в ній «паном Кам'янця» («*dominus de Camnitz*»), з визнанням його заслуг у захисті католицької віри від віроломних татар [35, с. 86]. Очевидно, останній брав активну участь в спробах управителя руського домену короля відбити свої адміністративні центри, захоплені молдаванами і золотоординцями. Перший похід війська Володислава на територію краю, розташованого між Верхнім Сіретом та Середнім Дністром, відбувся вже восени 1377 р., проте він не приніс князю бажаних результатів. У кінці того самого року Опольський за підтримки свого литовського союзника організував другий військовий похід «проти тих із Валахії» («*contra illos de Walachia*»), але знову зазнав поразки [13, с. 106; 14, с. 7]. Можливо, внаслідок цієї запеклої боротьби волості «земли Шепинської» зазнали певних руйнувань, про що свідчить перелік замків, який зберігся у складі різних літописних зводів під заголовком «А се имена всем градом рус-

Портрет короля Людовіка Анжуйського в середньовічній хроніці

кым, далним и ближним». Саме в ньому перед Коломиєю, Городком на Черемоші та Хотиним на Дністрі, згадується вже добре нам відомий «Чечунь», тобто «Цецин» – єдиний замок, який зберігся з часів існування над цією територією протекторату управителя руського домену короля [8, с. 475].

Таким чином, управлінська політика, яку проводив Володислав Опольський у 1374 – 1377 рр., мали неабияке значення для подальшого господарського становлення краю. Відбудовані за його наказом місцеві замки, не тільки стали міцними осередками оборони від татарських нападів, але й відігравали роль надійних опорних пунктів влади князя в «земли Шепинської». Її територію було розділено на чіткі адміністративні одиниці – «волості», кожна з яких очолив спеціально призначений князівський урядник – воєвода або староста. Останнє також дало можливість більш надійно забезпечити необхідні умови для поживлення торговельних відносин Львова з містами Причорномор'я, що згодом призвело до появи потужної економічної артерії, яка в подальшому відіграла значну роль в розвитку всієї «Молдавської землі».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Выкопы на горе Цецина подь Черновцами // Православная Русь. – 1909. – 22 мая (4 июня). – С. 3-4.
2. Грамоти XIV ст. / Упор., вступна стаття, коментарі і словники-показчики М. М. Пещак. – К.: Наук. думка, 1974. – 256 с.
3. Грушевський М. Матеріали до історії суспільно-політичних і економічних відносин Західної України. Серія перша (1361 – 1530) // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. – Львів: Накл. НТШ, 1905. – Т. 63. – С. 1-46.
4. Западнорусские летописи // Полное собрание русских летописей (далі – ПСРЛ). – М.: Языки русской культуры, 2008. – Т. 17. – 384 с.
5. Купчинський О. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV ст. Дослідження. Тексти. – Львів: Наук. тов-во ім. Шевченка, 2004. – 1284 с.
6. Летописный сборник, именуемый Патриаршей или Никоновской летописью // ПСРЛ. – М.: Языки русской культуры, 2000. – Т. 11. – 264 с.
7. Рогожский летописец, Тверской сборник // ПСРЛ. – М.: Языки русской культуры, 2000. – Т. 15. – 432 с.
8. Статьи, находящиеся в рукописи Археографической комиссии перед Комиссионным списком Новгородской первой летописи // Новгородская первая летопись старшего и младшего изводов. – М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1950. – С. 475-477.
9. Catalogus diplomatum Bibliothecae Instituti Ossoliniani nec Bibliothecae Pawlikowianae inde ab anno 1227 usque ad annum 1505 / Ed. F. Pohorecki. – Leopoldis, 1937. – 151 p.
10. Cronica Moldovei de la Cracovia (Secolul XIII – începutul secolului XVII): Textul inedit al unui autor polon anonim / Studiu introd., ediție, note și bibliografie de C. Rezachevici. – București: Ed. Meronia, 2006. – 238 p.
11. Documentele moldovenește înainte de Ștefan cel Mare / Publ. de M. Costăchescu. – Iași: Viața Românească, 1931. – Vol. 1. 1374 – 1437. – XXXV, 557 p.
12. Documenta Romaniae Historica. D. Relații între Țările Române. – București: Editura Academiei RSR, 1977. – Vol. 1. – III, 19, 265 p.
13. Franciscani Thorunensis Annales Prussici (941 – 1410) // Scriptores rerum Prussicarum: Die Geschichtsquellen der preussischen Vorzeit bis zum Untergange der Ordensherrschaft / Hrsg. von T. Hirsch, M. Töppen und E. Strehlke. – Leipzig: Verl. von S. Hirzel, 1866. – Bd. 3. – S. 57-316.
14. Katalog dokumentów pergaminowych ze zbiorów Tomasza Niewodniczańskiego w Bitburgu / Oprac.: J. Tomaszewicz i M. Zdenek, pod. red. W. Bukowskiego. – Kraków: Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk, 2004. – XXII, 290 s.
15. Kronika Jana z Czarnkowa / Tłum. J. Żerbiłło; Oprac. tekstu i przypisów M. D. Kowalski. – Kraków: Universitas, 2001. – 154 s.
16. Sprawy wołoskie za Jagiellonow: Akta i listy / Wyd. A. Jabłonowski. – Warszawa, 1878. – CLXIV, 163 s.
17. Возний І. П. Історико-культурний розвиток

населення межиріччя Верхнього Сірегу та Середнього Дністра в X – XIV ст.: У 2 ч. – Чернівці: Золоті Литаври, 2009. – Ч. 1. Поселення. – 592 с.

18. Галенко О. Золота Орда в битві біля Синіх Вод 1362 р. // Синьоводська проблема у новітніх дослідженнях / Ред. Ф. М. Шабульдо. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005. – С. 129-159.

19. Грушевський М. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. – К.: Наук. думка, 1993. – Т. 4. XIV – XVI віки відносини політичні. – 544 с.

20. Дашкевич Я. Степові держави на Поділлі та в Західному Причорномор'ї як проблема історії України XIV ст. // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2006. – Т. 10. – С. 112-121.

21. Жук М. Характер влади Володислава Опольського у Галичині 1372 – 1378; 1385 – 1387 рр.: нумізматику-історіографічний аспект проблеми // Наукові записки. Історичні науки. – Острог, 2009. – Вип. 14. – С. 210-220.

22. Котляр М. Ф. Галицька Русь у другій половині XIV – першій чверті XV ст. – К.: Наук. думка, 1968. – 144 с.

23. Масан О. М. Буковина як об'єкт міжнародних відносин з давніх часів до 1774 р. // Буковина в контексті міжнародних відносин (з давніх часів до середини XX ст.) / ред. В.М. Ботушанський. – Чернівці: Рута, 2005. – С. 9-168.

24. Масан О. Цецинська держава. (З історії давньої чернівецької околиці) // Буковинський журнал. – 2007. – Ч. 1. – С. 47-59.

25. Огуй О. Д. Чернівці та околиці: Грошовий обіг та монетні знахідки протягом тисячоліть. – Чернівці: Рута, 2007. – 144 с.

26. Огуй О. Д. Історія обігу грошових одиниць та їх найменувань на Буковині. Молдавський період. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. – Ч. 1. 1370 – 1475. – 280 с.

27. Параска П. Ф. Территориальное становление Молдавского феодального государства во второй половине XIV в. // Социально-экономическая и политическая история Юго-Восточной Европы. До середины XIX в. – Кишинев: Штиинца, 1980. – С. 62-87.

28. Пивоваров С. Празькі гроші з городища в Зеленій Липі // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології: Зб. наук. праць. – Чернівці: Прут, 2003. – Т. 1 (15). – С. 100-112.

29. Пивоваров С. В. Середньовічне озброєння з городища XIV ст. в Зеленій Липі // Археологічні студії. – К.-Чернівці: Зелена Буковина, 2003. – Вип. 2. – С. 204-215.

30. Пивоваров С. Військова справа середньовічного населення Буковини (за матеріалами городища в с. Зелена Липа) // Воєнна історія Галичини і Закарпат-

тя. – К., 2010. – С. 58-62.

31. Пивоваров С., Федорук А. До питання про найманство в Галицькій Русі у XIV ст. (за даними розкопок городища в с. Зелена Липа) // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології: Зб. наук. праць. – Чернівці: Золоті литаври, 2002. – Т. 1. – С. 140-149.

32. Тимошук Б. О. Давньоруська Буковина (X – перша половина XIV ст.). – К.: Наук. думка, 1984. – 206 с.

33. Тимошук Б. О. Археологічні дані про приналежність Північної Буковини до Галицької Русі в XII – XIV ст. // Минуле і сучасне Північної Буковини. – К.: Наук. думка, 1972. – Вип. 1. – С. 7-13.

34. Тимошук Б. О. Шипинська земля за археологічними даними // Минуле і сучасне Північної Буковини. – К.: Наук. думка, 1973. – Вип. 2. – С. 21-26.

35. Шабульдо Ф. М. Землі Юго-Западної Русі в складі Великого князівства Литовського. – К.: Наук. думка, 1987. – 184 с.

36. Юсяк П. Оточення князя Владислава Опольчика в період його правління на Русі (1372 – 1379) // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів, 1999. – Вип. 34. – С. 81-93.

37. Czamańska I. *Moldawia i Wołoszczyzna wobec Polski, Węgier i Turcji w XIV i XV w.* – Poznań: Państw. Wyd-wo Naukowe, 1996. – 369 s.

38. Deletant D. *Moldavia between Hungary and Poland, 1347 – 1412* // *The Slavonic and East European Review*. – 1999. – Vol. 64. – No. 2. – P. 189-211.

39. Dąbrowski J. *Ostatni lata Ludwiga Wielkiego 1370 – 1382.* – Kraków: Nakł. Funduszu N. Bucewiew, 1918. – 422 s.

40. Gilewicz A. *Stanowisko i działalność gospodarcza Władysława Opolczyka na Rusi w latach 1372 – 1378.* – Lwów: Druk. «Sztuka», 1929. – 35 s.

41. Karczewski D. *Meliorator terrae Russiae. Panoowanie Władysława Opolczyka na Rusi (1371 – 1378)* // *Piastowie śląscy w kulturze i europejskich dziejach* / Pod. red. A. Barciaka. – Katowice, 2007. – S. 261-281.

42. Papacostea Ș. *Domni români și regi Angevini: înfruntarea finală (1370 – 1382)* // *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A. D. Xenopol»*. – Iași, 1986. – Vol. 23. – Nr. 2. – P. 572-580.

43. Sperka J. *Otoczenie Władysława Opolczyka w latach 1370 – 1401. Studium o elicie władzy w relacjach z monarchą.* – Katowice: Wyd-wo Uniwersytetu Śląskiego, 2006. – 477 s.

44. Sperka J. *Urzednicy Władysława Opolczyka na Rusi (1372 – 1378)* // *Spoleczeństwo Polski średowiecznej. Zbiór studiów* / Pod. red. St. K. Kuczyńskiego. – Warszawa: DiG, 2004. – T. 10. – S. 83-102.

45. Spinei V. *Moldova în secolele XI – XIV.* – București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1982. – 384 p.

Михайло ЧУЧКО,

професор кафедри етнології, античної та середньовічної історії Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, доктор історичних наук

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ ПІВНІЧНОЇ ЧАСТИНИ МОЛДАВІЇ (1349 – 1774)

Питання адміністративно-територіального устрою північної Молдавії, за якою в пізнішій історичній традиції у зв'язку з наявністю великих масивів букових лісів закріпилась назва “Буковина”, залишається одним з найбільш важливих і актуальних в історіографії, оскільки нерозривно пов'язано з фактом утворення та розвитку молдавської державності, а також адміністративними реформами молдавських господарів. Означена проблема розглядається в історіографії уже близько трьохсот років. Започаткував її вивчення ще на початку XVIII ст. Д. Кантемір у праці “Опис Молдавії” [1]. Упродовж XIX – початку XXI ст. питання адміністративного устрою Молдавської землі, зокрема її північної частини, порушувалася у працях Й. Енгеля, А. Ксенопола, Н. Йорги, Р.Ф. Кайндля, І. Ністора, А. Боканецу, С. Релі, Т. Белана, І. Філітті, К. Джуреску, І.-А. Попа, Л. Полевого, П. Параски, М. Руссева, Д. Міхелческу, О. Масана, С. Пивоварова, М. Чучка та ін.) [21-32; 33-46]. Проте воно потребує спеціального дослідження, у якому би проблема адміністративно-територіального устрою північної Молдавії була висвітлена більш докладно. Отже, ця публікація має на меті докладніше вивчення означеної проблеми.

Відомо, що перші писемні звістки про появу окремих адміністративних утворень на досліджуваній території сягають XIV ст. Їх виникнення пов'язане з низкою військово-політичних подій, що відбулися в цей період у Східно-Карпатському регіоні.

Однією із них було виникнення на східних схилах Карпатських гір, в долині р. Молдови, волоського політичного утворення, що отримало назву “Молдавія”. Спершу Молдавію як прикордонну угорську марку (з 1349 р.) очолював воєвода Драгош з Джулешть (у Марамуреші). Але у 1359 – 1360 рр. вірних угорському королю Драгоша та його синів витіснив з Молдавії воєвода Богдан з Кухи, який збунтувався проти свого сюзерена, перейшов з прихильниками-волохами із Марамуреша через Карпати в долину р. Молдова і зумів перетворити в 1365 р., після тривалої бо-

ротьби, військову марку на самостійну державу, ставши її володарем – господарем Землі Молдавської [29, с.32-33; 36, с.103-105; 23, с.184, 186; 38, с.311-313]. Наступник Богдана воєвода Лацку (бл. 1369 – 1374/1377 рр.), який заручився підтримкою Польщі проти Угорщини, переніс свою столицю з Баї (Молдави) на північ, до м. Сірет [36, с.108; 38, с.317-318; 23, с.182-183]. Окрім Землі Молдавської зі столицею в Сіреті, на півдні історичної Молдавії існувало ще кілька державних утворень – волоських та татарських (“земля валахів” і “країна Деметрія”) [28, с.44, 34; 29, с.30-31, 35]. Після смерті Лацку у молдавській землі спалахнула боротьба за владу – на півдні країни спробував закріпитися князь Юрій Коріятович, а на заході якийсь воєвода Костя. Невдовзі, з огляду на нестабільну ситуацію, що склалася в Молдавії, у внутрішні справи воєводства втрутився васал ко-

Карта Молдавської землі (Г.Рейхерсдорффер, 1541р.)

роля Угорщини і Польщі Людовіка I управитель руського домену князь Володислав Опольський, який посадив на воєводський престол у Молдавській землі якогось Юрія-Журжа. У 1377 р. владу в Молдавському воєводстві захопив Петру Мушат. Він усунув з престолу в Сіреті воєводу Юрія (Журжа), який емігрував до Галичини і отримав там від князя Володислава кілька сіл. Новий молдавський воєвода, формально визнавши своїм сюзереном короля Угорщини та його намісника в Галичині, кілька років по тому змінив орієнтацію на Польщу, королем якої в 1386 р. став Владислав II Ягелло (родич Петру Мушата) та переніс столицю з Сірету до Сучави [28, с. 46-50; 25, с.35; 26, с.24; 45, с.117-119]. Коли у 1387 р. військо короля Польщі очистило від угорських гарнізонів фортеці Галицької землі, воєвода Петру встановив свою владу над територією між Верхнім Прутом і Середнім Дністром, на якій розташовувалися замки Цецин, Хмелів та Хотин з прилеглими до них “державами” – волостями, що фігурувала в польських джерелах як “Шипинська земля” [23, с. 241; 28, с.60-61; 26, с.24].

Так, на півночі Молдавії, до уже існуючої тут Сучавської волості додалися при воєводі Петру Мушаті ще три – Цецинська, Хмелівська та Хотинська [34, с.98; 37, с.18].

У молдавських документах замки “Цецин” і “Хмелов” уперше згадуються в 1395 р. У літописному переліку міст “А се имена всем градом рускимъ”, що датується тим часом, замок “Чечюнь” згаданий разом з Хотиним на Дністрі [34,

с.98; 26, с.25]. У 1412 р. союзною угодою в Любавлі Польща гарантувала територіальну цілісність Молдавії, зокрема зовнішніх кордонів Шипинської землі, яка безпосередньо межувала з Польщею. Та прикордонні Цецинська і Хмелівська волості певний час ще продовжували залишатися предметом суперечок між Польщею та Молдавією як наданий воєводі королем спадковий феодал, який сюзерен міг забрати у васала у випадку зради чи непокори. Отож, коли з усобиці, що сталася після смерті господаря Олександра Доброго між його синами, вийшов переможцем воєводич Стецько і король взяв його як нового молдавсько-

го господаря-васала під свою опіку, то у 1433 р. пожалував Стецьку-воєводі “абы... готовнише и вирнише служив, ... тыи города Цецунь а Хмеловъ с тыми волости и к нимъ прислошають”, котрі лежать між землею Руською і Волоською [34, с.82; 25, с.41, 141].

Частина сіл, розташованих на правому березі Черемошу, на котрі поширювалася колись угорська влада, належали в той період Польщі. Король “відписав” 1433 року воєводі Штефану II (Стецьку) лише Вашківці над Черемошем, а решта надчеремоських сіл, серед яких, зокрема, Замостя і Вилавче, залишалися королівськими. Ці населені пункти, а також Мілієве та Банилів Руський належали тоді до Снятинського повіту [15, с.317; 25, с.43-44].

Внаслідок проведення в Молдавії у XV ст. більш чіткого адміністративно-територіального розмежування, окремі волості укрупнювалися. Змінювалася локалізація волосної адміністрації. Наприклад, з часом втратили своє значення і занепали Хмелів та Цецин. Остання згадка про Хмелівський замок належить до 1444 р. Після цього він зник і точна локалізація його укріплення на даний час не відома (висловлюються припущення щодо його розташування біля Оршівців або Шипинців). Довше проіснувала Цецинська волость. Її територія розташовувалась по обидва боки Пруту. Так, у грамоті від 18 жовтня 1435 р. згадане с. “Собранец у Цѣцинской державе”. А село Ржавенці, згадане в грамоті від 29 вересня

1441 р., було вже у “державе Хотънскої” [26, с.29; 34, с.83; 37, с.19]. Останній раз Цецинський замок згадується в джерелах разом з Хотиним у червні 1456 р., в контексті майнових претензій княгині Марії на “Хотинські і Цецинські та інші добра” під час переговорів між воєводою Петру Арон і польським послом [18, с.118; 42, с.285].

На той час, внаслідок усобиць та польської інвазії, Цецинський замок був, очевидно, до решти зруйнований, і господар Петру Арон передав статус волосного центру Чернівцям, які до цього були незначним митним пунктом на Волоському торговому шляху [40, с.25; 25, с.51-52; 37, с.19].

Вказана адміністративна зміна відбилася в угоді від 1 квітня 1457 р., укладеній молдавським воєводою зі старостами сусідніх повітів Польського королівства, якою Петру Арон зобов’язувався для припинення лиходійств на кордоні призначити “у Хотині і в Чернівській волості двох панів справедливих й іменованих... аби один був нам старостою хотинським, а другий – чернівським уставничим” [16, с.809-810].

При воєводі Штефані Великому Чернівці продовжували зберігати статус волосного центру, хоча кілька разів, очевидно, як анахронізм, у грамотах 1479 та 1481 рр. згадувалися ще старости Цецина. Після 1481 р. цей релікт воєводського діловодства більше не згадується, так само як зникає із вжитку в канцелярії господаря давній термін “держава”. Округи надалі іменувалися лише волостями або цинутами [34, с.99].

Румунський дослідник Т. Белан вважав, що на півночі Молдавії поряд із Хотинською, Сучавською та Чернівецькою волостями певний час існував ще й Сиретський цинут (волесть). На підтвердження він наводить грамоту воєводи Штефана Великого від 2 лютого 1503 р., згідно з якою господар подарував монастирю Путна володіння “оу черновскої волости” і “на Соучавь”, а також ряд сіл “на Сиреть”, а саме: Балкауци, Гречі біля Сирету, Кам’янку, Томешти, Купку. За твердженням Т. Белана, після цієї згадки про цинут Сирет у джерелах інформації немає, а його територія опинилася у складі Сучавської волості [34, с.87]. Однак дослідник історії Сирета о. С. Релі про статус цього міста як волосного центру жодних відомостей не подає, згадуючи лише, що Сирет був столицею Молдавії при господарі Лацку та на початку правління воєводи Петру Муша-

та [43, с.35- 39, 40-41, 67]. Хоча в 1592 р. маємо згадку про пиркелаба в Сиреті, але не відомо, чи він був керівником цинуту, чи тільки міста з кількома селами [37, с.20].

Після битви під Баєю в 1467 р. воєвода Штефан відсунув західний кордон Молдавської землі в гори, до витоків річок Сучава, Молдава, Бистриця та Тротуш, до р. Мільков [33, с.42]. Однак конфлікти жителів Молдавського Кимпулунга за межу з бистричанами (підданими угорського короля) продовжувалися й надалі, незважаючи на укладений 12 липня 1475 р. у Яссах між господарем Штефаном і королем Угорщини Матіашом Корвіним мирний договір, згідно з яким воєвода зобов’язувався допомагати угорському монарху проти всіх його ворогів, за винятком Польщі, непорозуміння на кордонах мали залагоджувати прикордонні комісії, а конфлікти між купцями повинні були розв’язуватися у звичайному судовому порядку [14, с.330-333].

Під час війни з Польщею у 1498 р. господар Штефан Великий зайняв Русько-Довгопільський окіл, розташований на правому березі Черемошу. На мирних переговорах, які відбулися в квітні 1499 р., польський король Ян Ольбрах, у відповідь на вимогу послів воєводи Штефана відступити Молдавії Покуття, подарував, за словами літописця І. Некулче, голові молдавської делегації великому логофету І. Теутулу “такі села на кордоні: Руське Довгопілля, Путила, Ростоки, Вижниця, Іспас, Мілієве, Вилавче, Карапчів, Замостя, Вашківці, Волока [...]. І кордон було встановлено по річці Черемош” [20, с. 269]. 12 липня 1499 р. у Гирлеу воєвода Штефан, який був незадоволений змістом мирного договору, ратифікованого королем Яном Ольбрахтом 15 квітня 1499 р., видав власний текст угоди, у якому, крім декларації “имѣти и ховати вячніи и непорушеннии и незламанныи мир и покоуи” з польським королем Яном, угорським і чеським королем Владиславом та великим князем литовським Олександром, а також обіцянки “им и их по том будучим против вьсям неприятелем, съ вьсею моцю и силами нашими и землею нашою молдавскою, колико боудум мочи, радни и помощни бытии мами завжды, колико будет наша моц”, більш детально регулювалися питання взаємодії прикордонних старост Молдавії та Польщі. Зокрема, питання вирішення спорів між підданими воєводи і короля були віднесені до

компетенції кам'янецького старости з польського боку і “старост хотинских и черновских” – з молдавського [14, с.419-425; 18, с.132-139].

Воєвода-просвітитель Д. Кантемір у “Описі Молдавії” про діяльність Штефана Великого стосовно оформлення нового північного та західного кордону Молдавської землі, на початку XVIII ст. писав: “За старих часів” береги ріки Дністер “перебували під владою Молдавії лише до Хотина, звідки пряма лінія, що проходить через річки Прут і Черемош, визначала межі цієї області. Згодом же, завдяки хороброму Штефану Великому, сусідня провінція з боку Поділля до гирла річки Серафінець була приєднана до Молдавської держави. Таким чином, в даний час річки Тірас, Серафінець, Колачин і Черемош в сукупності утворюють північні межі Молдавії, де знаходиться русинська провінція Кимпулунг, тобто Довге поле. Називається вона русинською тому, що раніше належала русинам, які були підлеглі Польському королівству. В даний час Молдавія тягнеться на захід далі, ніж це було раніше. До Штефана Великого гори, якими вона оточена, належали трансільванцям, і з цього боку Молдавія була обмежена вузькими смугами. Але завдяки хоробрості Штефана Великого і його неодноразовим перемогам над Матіашем, королем Угорщини, трансільванці були вимушені, побоюючись поразки, утримуватися від збройного зіткнення. За договорами вони поступилися всіма ланцюгами гір, якими розділяються дві ці країни, встановивши, що в підпорядкування Молдавії перейшла та частина території, яка знаходиться між річками, що течуть до Молдавії. Таким чином була означена лінія від витоків річки Черемош через виток річок Сучава, Молдова, Бистриця і Тотруш до річки Мілков, і по цій лінії був встановлений кордон між цими двома країнами” [1, с.6-8].

Католицький архієпископ Антон Вранчіч (Верантіо) у “Описі Трансільванії, Молдавії та Валахії” (1549 р.) зауважував, що в часи воєводи Петру Рареша “Молдавія межувала... на заході з Трансільванією і рікою Черемош та Карпатськими горами, а на півночі з трьома Русями: Руссю Білою, Руссю Горішньою і Руссю Долішньою, яка називається ще Поділля, і Рутенією, яку колись населяли роксолани” [6, с.400]. “Міста в цій землі, – веде далі Антон Вранчіч, – позбавлені

міської цивілізації, як і імпозантних споруд. У Молдавії є лише три муровані фортеці, насамперед Сучава, резиденція господаря, відтак Хотин і Нямц, остання розміщена на кордоні з секуями, а інша – з Польщею” [6, с.404].

Згідно з катастифом 1591 року, складеним при воєводі Петру Шкіопу, на півночі Молдавії було три цинуги: Чернівецький, Сучавський та Хотинський [17, с.219]. Окремі цинуги-волості мали у своєму складі околиці. Вперше термін “окіл” з’явився в часи Штефана Великого. Керували ними урядники-“намісники” [37, с.21]. З джерел відомо, наприклад, що до Чернівецької волості входив окремий Русько-Довгопільський (Кимпулунзький) окіл з громадами Руське Довгопілля, Путила і Ростоки. До складу Сучавської волості входили околиці Бадеуци (з громадами Крайнічешти, Драганешти, Пезлешени), Сучава та Молдавський Кимпулунг [9, с.58, 80-81, 95, 150, 185; 10, с.33-39, 116-120, 124-126; 1, с.151-152].

Молдавські грамоти XVI – XVIII ст. дозволяють визначити межу між Чернівецькою, Сучавською та Хотинською волостями. Так, з документів видно, що межа Чернівецької волості з волостю Сучавською пролягала по лінії поселень Мольниця, Герца, Тарнавка, Кулічень, Моґошешть, Луковиця, Котул Баїнец, Волока, Кучур Марє, Броскауци, Кабешти, Бобівці, Костинці, Карапчів, Вилавче, Бережниця, Іспас, Вижниця, Ростоки, Путила, Плоска. А поселення Турятка, Тарашани, Трестіана, Сторожинець, Панка, Комарешти, Жадова, Лукавець, Берегомет, Лопушна належали вже до Сучавської волості. На сході Чернівецька волость межувала з Хотинською. Там адміністративний кордон Чернівецької волості пролягав лінією поселень Мосорівка (Топоручівка), Самушин, Онут, Потік, Добринівці, Горошівці, Чорнівка, Топорівці, Раранче, Бояни Марі, Лехучені, Новоселиця, Строешти. А села Ржавинці, Рухотин, Колінкауци, Рокитна, Рингач, Маршинці були приналежними до Хотинської волості [9, с.12, 13, 19, 26, 70, 72, 105, 119, 175, 185, 197, 215, 231, 232, 239, 243, 257; 10, с.5-14, 19, 40, 70-71, 76, 103, 134-135, 157; 11, с.9, 12, 35, 47, 63, 81, 107, 138, 145, 180; 12, с.3, 4, 8, 14, 15, 21, 22, 25, 29, 47, 60, 68-69, 86, 87, 96, 121, 124, 135, 188, 199, 201, 222, 226; 13, с.6-8, 20, 26, 28, 35, 59, 60, 63, 85, 89, 91, 94, 96, 101, 102, 104, 130, 162, 189].

Продовження у №4 2012

Ігор НЕДОКУС,

кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та державного управління, директор Центру білорусистики, літуаністики та балтійських студій Інституту європейської інтеграції та регіональних досліджень Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

«БІЛОРУСЬКА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ»: НА МЕЖІ СИСТЕМНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Білоруська влада старанно обходить слово «криза», запевняє, що кризи немає, є лише тимчасові труднощі. Проте не тільки експерти, але й більшість білоруських громадян розуміють, що криза 2011 року стала викликом тій соціально-економічній моделі, яка так старанно вибудовувалась впродовж п'ятнадцяти років і яка може стати серйозною загрозою легітимності самої влади.

Президент Олександр Лукашенко будь-яку проблему розглядає передусім з точки зору зміцнення власної влади. Інстинкт політичного самозбереження підштовхує його до того, щоб надати білоруській моделі більш сучасний, респектабельний вигляд, довести, що існуюча система може розвиватися врівень із століттям глобалізації, пристосуватися до нових викликів, інтегрувати молоде покоління, а не виштовхувати його за кордон. Очевидно, що ці спроби модернізації абсолютно неорганічні для нинішньої білоруської моделі. Вона все ж запрограмована на адміністративні методи управління, вони для неї більш натуральні, закладені в код механізму прийняття рішень.

Олександр Лукашенко все частіше говорить про інноваційний шлях розвитку, використання переваг глобалізації, важливість інвестицій, модернізації і технічного переоснащення виробництва. Але вирішувати ці нові проблеми пропонується за допомогою старих методів адміністративного примусу: посилення відповідальності чиновників, контролю з боку правоохоронних органів тощо. Тобто нові технології, іннова-

ційні економічні сегменти влади намагаються вписати, вбудувати в систему мобілізаційної економіки, вкласти в стару матрицю авторитарного режиму при консервації соціального статус-кво. Звідси – протиприродне співіснування в одному флаконі агромістечок як форми збереження колгоспного ладу і Парку високих технологій як спроби стрибка в економіку майбутнього. Звідси – впровадження нових технологій, досягнень інформаційного суспільства, Інтернету або мобільного зв'язку, але тільки в рамках державної монополії. Звідси – створення сучасної Національної бібліотеки методами будівництва перших радянських п'ятирічок (нескінченні аврала, суботники, примусова праця студентів, вимоги громадянам жертвувати денну зарплату на народне будівництво тощо).

Усвідомлюючи всі небезпеки ринкової економіки для соціальної і політичної системи, Президент Олександр Лукашенко, тим не менше, демонструє намір лібералізувати соціально-економічні відносини, хоч і частково. До кінця 2007 року були скасовані прописка, дозвільні штампи в паспортах на ви-

їзд за кордон, введені більш ліберальні механізми ліцензування видів економічної діяльності та придбання земельних ділянок. Виступаючи в квітні 2008 року в білоруському парламенті з посланням, Олександр Лукашенко заявив: «Білорусь повинна увійти до тридцятки найкращих у світі по інвестиційному клімату держав. Стати не тільки вигідною, але і зручною, дружньою для капіталу країною» [1]. Наприкінці 2008 року, в умовах світової кризи, відбувається зміна економічної політики. Президент зробив заяви, абсолютно крамольні з точки зору білоруської державної ідеології: «Неправда, що вільна економіка і ринкові відносини в плані конкуренції, вивільнення можливостей людини – це погано». Президент закликав, скориставшись кризою, «зробити рішучі кроки у сторону лібералізації економіки і взагалі життя людей, дебіюкратизувати всю систему»; «Треба припинити бюрократичне знуцання над економікою. Не повинно бути засилля бюрократії в даний період, коли кругом палахкотить фінансово-економічна криза ... Не повинно бути зайвого адміністративного тиску на економіку, необхідно лібералізувати всі ці процеси і дати можливість людям спокійно працювати» [2].

Було прийнято ряд законодавчих актів щодо лібералізації економіки: введено гнучку шкалу податків, скасовано «золоту акцію», значно спрощено реєстрацію суб'єктів господарювання. Відбулася кардинальна зміна ставлення Президента Білорусі до проблеми зовнішніх запозичень. До цього він пишався тим, що Білорусь не залізла в боргову петлю, а в 2007 році, після того, як Росія оголосила про поступовий перехід на ринкові ціни продажу енергоресурсів, почався гарячковий пошук зарубіжних кредитів та інвестицій. Гроші стали просити скрізь, де тільки можна: у Росії, Китаю, держав Близького Сходу, МВФ, навіть у США. У пошуки кредитів включився сам Президент, особисто проводив зустрічі із зарубіжними банкірами.

Змінилося ставлення до Міжнародно-

го валютного фонду. Раніше, виступаючи в російській Держдумі 27 жовтня 1999 року, білоруський президент запитував: «Навіщо ви стоїте на колінах перед цими шахраями з МВФ?! Навіщо ви перед ними встали на коліна?»[3]. А 31 грудня 2008 року було підписано угоду про виділення Білорусі кредиту Міжнародного валютного фонду в розмірі \$ 2,5 млрд. Перед загрозою економічного банкрутства довелося погоджуватися на висунуті ним умови (ринкові реформи).

В результаті зовнішня заборгованість Білорусі стала швидко зростати. Якщо в 2006 році загальний зовнішній борг становив \$ 5,1 млрд., то в 2010 році він виріс до \$ 22 млрд.

Причому кредити беруться в основному для створення валютних резервів, щоб утримати курс білоруського рубля та зберегти в електорату ілюзію благополуччя, тим самим забезпечити соціальне й політичне статус-кво. Таким чином, зовнішня заборгованість – це чергова жертва, яку керівництво країни приносить на вівтар власного самозбереження.

Зроблено перші кроки на шляху приватизації. Але в Білорусі приватизація має свої особливості. По-перше, в цьому процесі практично не бере участь національний бізнес з тієї простої причини, що великий білоруський капітал давно знищений як клас. По-друге, він відбувається абсолютно не прозоро. Розуміючи, наскільки болючим є питання про приватизацію для білоруського суспільства, Олександр Лукашенко намагається його заспокоїти. Висту-

паючи в білоруському парламенті 24 квітня 2007 року, Президент виклав свою позицію з цієї проблеми: «Ніякої чиновницької, депутатської, президентської приватизації та сімейної теж не буде! .. Якщо і буде приватизація, вона буде відкритою і чесною. Ніякої номенклатурної, кланової, як я сказав, і недобросовісної приватизації в країні не буде... Об'єкти будуть продаватися тільки за конкурсом або через аукціон... Перелік усіх об'єктів нерухомості, які здаються в оренду або продаються, повинен бути розміщений у відкритому доступі... Якщо тільки Комітет державного контролю, перевіряючи ту чи іншу операцію з нерухомістю та землею, виявить, що не було опубліковано в пресі і не було відкритого аукціону з продажу, він знає, що робити» [4].

Але буквально через кілька місяців державні пакети акцій заводу «Мотовело» були продані австрійській фірмі АТЕС, а компанію мобільного зв'язку «VELCOM» – кіпрській фірмі «SB-Telecom» без всякого інвестиційного конкурсу, кулуарно, за лаштунками, з порушенням встановлених правил і недвозначних вказівок президента. Причому в останньому випадку кіпрська фірма негайно ж перепродала «VELCOM» австрійській компанії. Більше того, сам факт продажу чомусь довгий час завзято приховувався від журналістів і власних громадян. За 2007-2008 роки іноземним власникам було продано близько десятка білоруських банків, і теж без конкурсу.

Під акомпанемент заяв про незмінність соціально орієнтованої політики відбувається скорочення соціальних зобов'язань держави перед населенням. Процес почався давно. Були згорнуті чорнобильські програми, а жителі заражених територій позбавлені пільг, в охороні здоров'я 30% послуг переведено на платну основу, суттєво зросли комунальні тарифи для населення. Запевнення державних ЗМІ в тому, що пільги не скасовуються, а відбувається їх «упорядкування», «оптимізація», що вони будуть замінені адресною соціальною допомогою сумнівні, бо пільгами користувалося близько 2/3 населення, а адресна допомога стосується тільки

приблизно 8% громадян [5].

Все це означає поступове розмивання білоруської соціальної моделі. Адже збереження та домінування держави в економічному житті пояснювалося необхідністю захисту населення від труднощів переходу до ринку. Демонтаж системи соціального захисту населення веде до того, що колишня роль держави в економіці втрачає сенс. Руйнується соціальний контракт між владою і суспільством. Соціальна держава поступово трансформується в бюрократичну державу, в якій владні інститути обслуговують самих себе. Повний контроль над економікою – найважливіший елемент сформованої в Білорусі соціальної системи. Президент Олександр Лукашенко розуміє, що, надаючи навіть часткову економічну свободу, він створює зони, непідконтрольні державі. Тому лібералізація здійснюється в тій мірі, в якій дозволяє не втратити контроль над соціальною і політичною ситуацією в суспільстві.

Проте всі ці заходи не врятували економіку країни від серйозної економічної кризи у 2011 році. Економісти, політики, фінансові аналітики називають різні її причини. Багато погоджуються з тим, що однією з головних причин кризи є збільшення дефіциту бюджету. Висловлюються думки, що причинами є зростання цін на енергоресурси, а також бажання громадян купувати товари іноземного виробництва, що призвело до збільшення імпорту. Однією з головних причин називають також безперервну емісію білоруських рублів Нацбанком, особливо перед виборами в 2010 році. Багато економістів вважають головною причиною кризи адміністративно-командну модель управління економікою. Така політика призвела до швидкого зростання заборгованості підприємств. Неадекватна ставка рефінансування призвела до того, що підприємства отримували кредити по економічно необґрунтованій ставці (нижче рівня інфляції). Важливими причинами кризи називають також невеликі інвестиції в модернізацію виробництва, припинення багаторічних російських дотацій, відсутність своєчасних економічних реформ в Білорусі,

автомобільний ажіотаж, у результаті якого з валютного ринку країни «витекло» близько 1 млрд. доларів США [6].

Упродовж 2011 року уряд Республіки Білорусь намагався проводити антикризову політику. Міністерство економіки прийняло рішення про припинення проведення політики «заморожування» цін на соціально значущі товари. Під кінець серпня були відпущені ціни на м'ясні продукти на ринках і ярмарках. З 1 вересня були підвищені ціни на житлово-комунальні послуги на 10-26%, акцизи на алкогольні напої (від 35,4% на горілку, до 190% на пиво). У вересні також були підвищені ціни на цигарки (на 15-20%), а також максимальні ціни на хліб, хлібобулочні вироби, молоко, молочні продукти, яловичину і свинину (на 10-20%) [7].

Фінансова криза в Білорусі призвела до погіршення рівня життя. Влада країни не відкривала до кінця свої плани щодо економічної політики, внаслідок чого жителі країни чекали величезного зростання цін, що призвело до вибухового попиту на споживчі товари. Криза призвела до протестів і страйків в країні, чого раніше не спостерігалось. У 2011 році було проведено страйк працівників пивзаводу в Річиці, будівельники в Слонімі відмовилися виходити на роботу з причини затримки зарплат. У Борисові успішний страйк провели комунальники (їм вдалося добитися підвищення зарплат). У грудні 2011 року робітники РУПП «Граніт» масово заявили про вихід з державної профспілки та про створення осередку незалежної профспілки.

Отже, ми можемо констатувати, що країна вступає в період серйозних криз. Перш за все, це валютна криза: курс білоруського рубля впродовж 2011 року зріс з 3200 до 8500 білоруських рублів за один американський долар. Валютна криза швидко переросла в повномасштабну економічну кризу. Згідно з офіційною статистикою, в результаті економічної кризи вже 600 тис. чоловік опинилися без роботи [8]. Причини цих економічних проблем потрібно шукати в природі самої соціальної моделі, створеної в країні. Нерезформована економіка з домі-

нуванням держсектора, з директивними методами управління за визначенням не може бути ефективною. Вона споживає більше, ніж виробляє, імпорт переважає над експортом, утворюється дефіцит зовнішньоторговельного балансу. Білорусь перетворилася в економічного банкрута. Країна дедалі більше потрапляє в залежність від зовнішніх запозичень.

У країні розпочалась масштабна ідеологічна криза. Президентська виборча кампанія Олександра Лукашенка в 2010 році базувалася на ідеї стабільності. Довгі роки це було головним пропагандистським кліше всієї ідеологічної парадигми влади. Заради стабільності по жертвували розвитком, тільки б не турбувати електорат неприємними змінами. І ось вся ця показна стабільність обвалилася. Для більшості населення економічна криза стала світоглядним, культурним, психологічним шоком.

З'явилися перші ознаки соціальної кризи. Економічний обвал зруйнував той соціальний контракт між державою і суспільством, який склався в Білорусі, оскільки правляча еліта не змогла забезпечити не тільки стабільне зростання рівня життя, але навіть збереження статус-кво. Соціологи білоруського Незалежного інституту соціально-економічних і політичних досліджень у ході червневого 2011 року опитування зафіксували кризу довіри суспільства до влади. Вину за економічні проблеми населення покладає насамперед на президента (44.5%) і уряд (36.7%). Кількість тих, хто вважає, що «в цілому ситуація в Білорусі розвивається в неправильному напрямку», всього за три місяці 2011 року зросла з 40% до 61.8%. Вперше за багато років число громадян, що не довіряють президенту набагато перевищило число тих, хто довіряє: 53.8% проти 35.7%, а рейтинг Президента Олександра Лукашенка впав до 29.3% [9].

Ми бачимо розгубленість влади, неадекватність їхніх дій і заяв реальної ситуації. Створюється враження якогось паралічу державної влади, відсутність політичної волі, деградації управлінських функцій держави. Гострий конфлікт із Заходом позбавив

білоруське керівництво можливості маневрувати, балансувати на протиріччях між Росією і ЄС. Білорусь потрапляє в сильну залежність від РФ, під загрозу поставлено її суверенітет.

Таким чином, Білорусь вступила в сис-

темну кризу. Це криза самої білоруської соціальної моделі, яка вичерпала себе і більше нормально функціонувати не може. Це стало очевидним вже не тільки для експертів, але й для суспільства. Країна постала перед необхідністю системної трансформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Здоровье государства – это благополучие человека, согласие в обществе, целеустремленность нации. Послание Президента А.Г. Лукашенко белорусскому народу и Национальному Собранию [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tamby.info/katalog/gazeta-SB.htm>

2. Кольченко И. Уверенная политика (На совещании у Президента обсуждались вопросы внутренней и внешней политики) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tamby.info/katalog/gazeta-SB.htm>

3. Карбалевич В. Александр Лукашенко: политический портрет / В. Карбалевич. – М.:

Партизан, 2010. – С. 486.

4. Там само.

5. Там само. – С. 487.

6. Долева А. Кризис в Беларуси 2011 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://novabelarus.com/articles/ru/krizis-v-belarusi-2011,id24.html>

7. Там само.

8. Карбалевич В. Кризис белорусской социальной модели [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://palityka.org/wp-content/uploads/2011/09/d181d0b5d0bad186d18bd18f-2_d182d18dd0b7d196d181d18b.pdf

9. Там само.

СТАТИСТИКА, ФАКТИ, ПОДІЇ

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ПРОЯВАМ КОРУПЦІЇ

Відповідно до Указу Президента України від 22.10.2011 №1001/2011 «Про національну антикорупційну стратегію на 2011 – 2015 роки», на виконання розпорядження кабінету Міністрів України від 06.07.2011 № 642 «Про підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування з питань запобігання та протидії проявам корупції на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування» та Договору про підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування з питань запобігання та протидії проявам корупції на державній службі та службі в органах місцевого самовряду-

вання між Чернівецьким регіональним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій та Національним агентством України з питань державної служби №111 від 20.07.2012 протягом 3 кварталу 2012 у районах області було проведено навчання за програмою виїзних короткотермінових семінарів «Актуальні аспекти запобігання та протидії проявам корупції в органах державної влади та в органах місцевого самоврядування» на базі райдержадміністрацій для державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

Елла БУБНОВА,

методист навчально-методичного відділу Чернівецьким регіональним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій

КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ ЯК СИСТЕМА ЗНАНЬ

Державна служба як складний і специфічний вид управлінської діяльності висуває різноманітні вимоги до державних службовців залежно від їх посад, характеру та змісту роботи, яку вони виконують. Це досить широкий набір професійних, організаційних, морально-етичних, культурних якостей, норм і принципів поведінки, з яких складається образ державного службовця, культура його управлінської діяльності.

Проте нерідко ми є свідками того, коли перебуваючи в однакових умовах, використовуючи приблизно однакові методи роботи, володіючи майже однаковим рівнем знань і досвідом, державні службовці досягають різних кінцевих результатів. Не в останню чергу така ситуація є наслідком сформованої в них культури управлінської діяльності, що виявляється в умінні працювати з людьми, враховувати умови навколишнього суспільного середовища та діяти не тільки відповідно до потреб, але й до викликів часу.

У ході дослідження доведено, що формування ефективних взаємовідносин у державно-управлінській діяльності, яка передбачає постійні контакти у сфері “людина–людина”, “людина–колектив” великою мірою залежить від врахування психологічних закономірностей, які діють у системі суспільних відносин і володіння державними службовцями психологічними засобами управлінського спілкування і впливу. Це є важливою складовою культури державного управління.

Для того, щоб бути результативною або, у крайньому разі, розраховувати на успіх, управлінська діяльність має виходити з усвідомлення реальних соціально-психологічних явищ, які супроводжують економічні, політичні, духо-

вно-ідеологічні процеси суспільного розвитку.

Отже, знання особливостей, засобів та прийомів спілкування, уміння планувати, організовувати та здійснювати ділове спілкування, врахування особливостей соціального сприйняття та розуміння людини людиною є важливою професійною характеристикою державного службовця, яка впливає на ефективне вирішення посадових завдань.

На нашу думку, ефективність діяльності у сфері державного управління, як і будь-якій сфері суспільного життя, залежить від знання психологічних основ управлінського спілкування, психологічних особливостей індивідуальної і колективної поведінки, усвідомлення соціально-психологічних явищ, що супроводжують процеси життя суспільства. За даними дослідження значна кількість керівників не усвідомлюють необхідності або навіть не вважають за потрібне приділяти достатньо уваги цим знанням, розкриттю потенціалу кожного працівника. Поза спілкуванням неможливо зрозуміти і проаналізувати процес особистісного становлення окремої людини, неможливо прослідкувати закономірності всього суспільного розвитку. Ефективність і комфортність управлінського спілкування в групі вирішальною мірою залежить від її керівника, а саме, від стилю,

який практикує керівник. У площині взаємних вимог і очікувань керівників і підлеглих виникають чисельні психологічні проблеми, які істотно утруднюють ділове спілкування і понижують ефективність управління. Розуміти природу таких проблем і вживати необхідних заходів з їх розв'язання та запобігання – одне з найважливіших завдань керівників. Тому нами запропоновано низку комунікативних заходів і розроблено модулі для навчання державних службовців.

Спілкування у професійній діяльності державних службовців це - інформація, взаємодія, взаємовплив, певні взаємовідносини між учасниками спілкування, встановлення взаєморозуміння. Воно вимагає від людини високої психологічної обізнаності, культури, постійного вивчення і врахування емоційної сторони ділових стосунків.

Отже, комунікативну культуру державного службовця можна представити як систему знань, норм, цінностей і зразків поведінки, прийняту у суспільстві, а також уміння органічно, природно та невимушено реалізовувати їх у діловому та емоційному спілкуванні. Комунікативна культура державного службовця являє собою взаємозв'язок трьох компонентів: пізнавального, особистісного та практичного. Пізнавальний компонент включає знання основ мови (стилістичні, лексичні, граматичні, фонетичні аспекти); знання основ процесу спілкування; знання суб'єкта про свої особливості, що проявляються в спілкуванні; знання про особливості професійного спілкування; знання формул мовного етикету, норм немовної поведінки. До особистісного компоненту відносять комуніка-

тивні якості особистості, ціннісні орієнтації в процесі спілкування, адекватність самооцінки. Нарешті, комунікативні уміння у практичному компоненті складаються з уміння управляти своєю поведінкою, проявляти такт, вміння розуміти людину, “подавати себе” у професійному спілкуванні, організувати спільну діяльність, запобігати конфліктам або регулювати їх, оптимально вибудовувати своє мовлення в психологічному плані, вміння аналізувати вчинки людини, давати їй правильну соціально-психологічну оцінку. Всі вищезазначені компоненти є взаємозалежними. Компонентом, що об'єднує їх у єдину систему, виступають ціннісні орієнтації державного службовця при спілкуванні, адже саме через систему цінностей здійснюється регулювання спілкування.

Для належного виконання професійних обов'язків державному службовцю мало бути просто грамотною освіченою людиною. Йому потрібно сформувати професійні вміння та навички, насамперед вміти виступати в конкретних аудиторіях. Зробити це найдоцільніше у процесі систематичного навчання, яке повинно включати в себе як практичні заняття з культури ділового мовлення, так і освоєння техніки самого публічного виступу, ведення телефонних розмов, нарад, а саме – вивчення внутрішніх закономірностей організації публічної мови, які безпосередньо впливають на ефективність виступу перед слухачами, тобто вміння триматися перед аудиторією. Усі ці компоненти є необхідною умовою опанування мистецтва публічного мовлення, мистецтва управлінського спілкування та вироблення власного індивідуального стилю.

СТАТИСТИКА, ФАКТИ, ПОДІЇ

АДАПТАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ СЛУЖБОВЦІВ

У Чернівецькому регіональному центрі перепідготовки та підвищення кваліфікації відбулася міжрегіональна відеоконференція “Адаптація навчальних програм підвищення кваліфікації службовців місцевих органів влади до профілів професійної компетентності”. Дану тематику обговорювали чернівецькі та херсонські фахівці.

296 ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ПІДВИЩИЛО КВАЛІФІКАЦІЮ У ІІІ КВАРТАЛІ 2012 РОКУ

Навчання за Професійною програмою для спеціалістів фінансових управлінь, відділів освіти і відділів культури РДА

Навчання за програмою постійно діючого семінару «Організація роботи служб персоналу органів державної влади в умовах дії нового законодавства»

Впродовж ІІІ кварталу 2012 року в Центрі підвищило кваліфікацію 296 державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування. За Професійною програмою підвищило кваліфікацію 18 секретарів сільських рад та 27 державних службовців фінансових управлінь, відділів освіти, культури райдержадміністрацій, Чернівецької та Новодністровської міських рад.

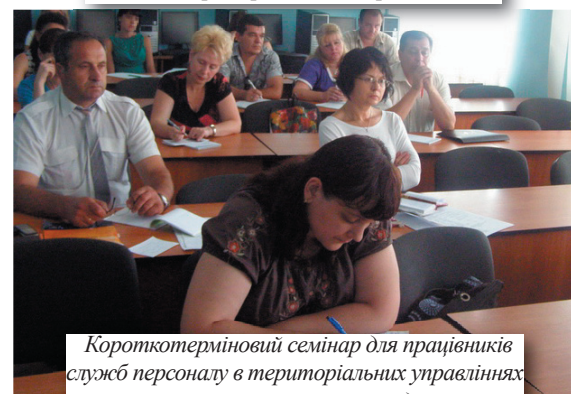
За програмами короткотермінових семінарів провчилося 251 особа, з них: 117 державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування області з питань запобігання та протидії проявам корупції в органах влади, 106 працівників кадрових служб структурних підрозділів облдержадміністрації, райдержадміністрацій та територіальних управлінь центральних органів влади і 28 працівників Головного управління Пенсійного фонду України в Чернівецькій області.

Навчання за професійною програмою для секретарів сільських рад

Актуальні аспекти запобігання та протидії проявам корупції в органах державної влади та в органах місцевого самоврядування

Короткотерміновий семінар для працівників служб персоналу в територіальних управліннях центральних органів влади

МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК ФАКТОР ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

16 жовтня на базі Чернівецького регіонального центру підвищення кваліфікації державних службовців відбувся круглий стіл «Міжрегіональне співробітництво як фактор європейської інтеграції України». Співорганізатором заходу спільно з Центром став Науково-дослідницький інститут Європейської інтеграції та регіональних досліджень ЧНУ ім. Ю. Федьковича.

На заході обговорювалися питання:

- Участь регіонів України в процесах європейської інтеграції;
- Історія та сучасний стан міжрегіональної співпраці Чернівецької області;
- Потенціал та проблемні питання розвитку Єврорегіону «Верхній Прут».

У роботі круглого столу взяли участь державні службовці, громадські діячі та журналісти області. З імпульсними доповідями виступили:

Микола Ярмистий – директор Чернівецького регіонального центру перепід-

готовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій;

Анатолій Круглашов – завідувач кафедри політології та державного управління, директор Науково-дослідницького інституту Європейської інтеграції та регіональних досліджень ЧНУ ім. Ю. Федьковича, доктор політичних наук, професор;

Сергій Гакман – заступник директора Чернівецького регіонального центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій;

Грушко Олексій Олександрович – голова Буковинської агенції ініціатив та розвитку;

Обговорення на круглому столі вийшло дуже жвавим та змістовним. Наприклад, Оксана Лелюк, начальник відділу біоресурсів, заповідної справи та формування екомережі Державного управління охорони навколишнього природного середовища в Чернівецькій області, висловила думку щодо доречності створення в Чернівецькій області органу, котрий би займався професійним перекладом грантових проєктів. Адже звичайний перекладач навряд чи зможе успішно перекласти написаний українською мовою проєкт. Перекладати має людина, яка теж чимало знає про проєктний менеджмент

РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ТА СЛУЖБИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

делегация з Чернівецької області

24-26 вересня 2012 року, у м. Одеса, відбулися IV Щорічні Рішельєвські академічні читання на тему: «Розвиток державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в умовах реалізації адміністративної реформи в Україні».

Метою заходу є обговорення актуальних питань, пов'язаних з розвитком державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в умовах реалізації адміністративної реформи в Україні.

Захід організовано Національним агентством України з питань державної служби.

У ході Рішельєвських академічних читань були обговорені питання, зокрема щодо сучасного стану та напрямів модернізації державної служби в контексті реалізації адміністративної

реформи в Україні; розвитку системи професійної підготовки державних службовців в умовах адміністративної реформи; управління кар'єрою державних службовців: досвід Франції та рекомендації для України; стратегії державної кадрової політики – визначення послідовності щодо розвитку людського потенціалу; природи науки «державне управління».

На Щорічних Рішельєвських читаннях був також присутній директор Чернівецького центру перепідготовки та підвищення кваліфікації Ярмистий Микола Васильович з доповіддю «Оновлення змісту навчальних програм відповідно до профілів професійної компетенції».

СТАТИСТИКА, ФАКТИ, ПОДІЇ

Михайло Папієв прочитав лекцію студентам ЧНУ на тему: «Цілі розвитку тисячоліття: перспективи Чернівецької області»

голова обласної державної адміністрації Михайло Папієв.

Керівник крайової виконавчої влади окреслив перспективи Чернівецької області: «Це край, в якому домогосподарство є заможним і самодостатнім, а мешканці області впевнено плану-

ють своє майбутнє. Це край, де закон діє для всіх, де існує дружній до людини суспільний договір, а інститути громадянського суспільства мають міцний соціальний капітал і потужну переговорну силу. Це край, де бізнес знаходиться у полі чітких правил гри та прихильного законодавчого поля. Край, де працююча людина за свою працю отримує достойну зарплату».

Завершив свою лекцію голова обласної державної адміністрації Михайло Папієв такими словами: «Я бачу мету – це Буковина, на яку в Україні та поза її межами дивляться із захопленням, як на край, де дійсно варто жити».